Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXIV., št. 170 Ljubljana, sobota 26. julija 1941-XIX Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ST. 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, Za inozemstvo 10 L.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Uničen sovražni konvoj v Sredozemlju

Nove hude izgube angleškega brodovja med zasledovanjem razbitega ladijskega sprevoda pri Siciliji — Štirje veliki parniki potopljeni, ena križarka in ena matična ladja za letala zadeti z bombami

Glavni Stan Oboroženih Sil je objavil 25. julija naslednje 415. vojno poročilo:

Tudi včeraj so naše letalske sile ponovno hudo napadle konvoj 18 parnikov in številnih zaščitnih ladij angleške vojne mornarice, ki so se pustolovsko spustile na srednje Sredozemsko morje in so bile od naših letalskih in pomorskih sil že hudo prizadete.

Bombniki, strmoglavci in torpedna letala so v neumornem zaletu najprej razpršila, nato pa zasledovala, doklej je segal njihov akcijski radij, preostale angleške ladje, ki so se zanašale na to, da jih bo težje napasti, če se razprše, in na neugodne vremenske prilike, da bi se tako izvile napadom, ker njihovo lastno vojno brodovje ni bilo več sposobno, da bi jih učinkovito ščitilo.

Bombniki so nenadno napadli in zadeli v polno 10.000 tonsko tovorno ladjo, ki se je potopila. Torpedna letala so zadela in potopila nadaljnja dva velika parnika in sicer 12.000 tonsko ladjo in 15.000 tonsko petrolejsko ladjo. Letala so dohitela tudi neko križarko, ki se je pripravljala na povratek v Gibraltar, in so jo torpedirala. Neka druga vojna ladja velike tonaže je bila zadeta s 500 kg bombami.

Iz naknadnih podatkov je razvidno, da so naši bombniki dne 23. poškodovali tudi matično ladjo za letala ter da se je ena izmed zadetih tovornih ladij potopila. Sovražne letalske izgube so se povzpele od 7 na 8 aparatov, naše od 3 na 5.

Pri torpednih akcijah so se odlikovale posadke letal pod poveljstvom častnikov pilotov kapetana Poiolija, in poročnikov Ribolija ter Di Belle, kakor tudi oddelki strmoglavskih bombnikov pod poveljstvom kapetanov Zucconija in Rizzija.

V severni Afriki so se sovražne čete približale naši trdnjavi v odseku pri Tobruku, a so bile odbite in so imele izgube.

V vzhodni Afriki delovanje topništva v odsekih pri Uolkefitu in Colquabertu.

Operacijsko področje, 26. julija. s. Posebni poročevalec agencije Stefani poroča:

Od začetka vojne vodijo naše podmornice vztrajno borbo proti sovražnim vojnim ladjam in proti njegovemu trgovskemu brodovju. Težja je borba z vojnimi ladjami, ki imajo precejšnjo brzino, zelo ranljive so pa trgovske ladje, ki opravljajo pomorski promet in so za oskrbovanje sovražnikovih čet zelo važen činitelj. Eden izmed glavnih smotrov vojne je uničevanje sovražnikovega trgovskega brodovja. Italijanska vojna poročila so večkrat omenjala italijanske podmornice, ki delujejo v Sredozemlju in Atlantiku, zaradi njih odličnih uspehov in hrabrega požrtvovanja poveljnikov in posadk v dolgih križarjenjih, ki so trajala tedne v najtežjih okoliščinah. Bilanca teh križarenj kaže, da so podmornice skupno uničile 500.000 ton sovražnega brodovja in so zadale sovražni vojni mornarici in pomožnim križarkam najtežje udarce. Večina naše podmorniške mornarice se nahaja v Sredozemlju, kjer v teh tesnih in razgibanih vodah skupno z ostalim brodovjem izvaja veliko aktivnost in nadzira pomorska pota, po katerih gre angleški promet. More se reči, da je zaradi naših edinic v Sredozemlju skoraj izginil sovražni promet po tem boju. Kadar pa se je sovražnik drznil prevažati materijal po tej morski poti, je vedno moral drago plačati svojo predrznost.

Rim, 26. jul. s. Zmagovite letalske in pomorske akcije v dne 23. in 24. julija v srednjem Sredozemlju so preprečile angleške načrte za prevoz ljudi in materiala iz zapadnega v vzhodno Sredozemlje. Tudi v preteklosti je sovražnik že drago plačal prehod skozi Sicilski kanal, zato je to pot ponovil svoj poskus nedvomno le iz nujnih razlogov. Sovražnik se je hotel poslužiti mnogo krajše poti skozi Sredozemlje v upanju, da nismo dovolj bdeči.

Veliki uspehi podmornic

Operacijsko področje, 26. julija. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Naše podmornice so zadale težke udarce sovražnemu trgovskemu brodovju in so z zadovoljivimi uspehi napadale sovražne bojne ladje. Po kontroliranih vesteh generalnega štaba je bilo potopljenih ali zadetih in poškodovanih od 16. junija 1940 do 27. junija 1941 17 sovražnih vojnih ladij, med njimi 5 podmornic. Ugotovljeno je, da so bile v teku teh uspehov naših podmornic potopljene samo tri naše vojne edinice, in sicer torpedovka s 460 tonami, ki je bila spuščena v morje leta 1921. in dve podmornici. Te tri edinice so potopile angleške podmornice, ki s svojimi torpedi niso mogle zadeti nobene druge italijanske vojne ladje. Po seznamih je videti, da je bilo potopljenih nadaljnjih 20 angleških podmornic tako, da je sovražnik izgubil skupaj 25 podmorskih edinic, kar predstavlja znaten del sovražne mornarice. Izgube sovražnik ne more nadomestiti z edinicami, ki jih je oropal Francozom, Holandcem, Grkom in Poljakom, dočim podmornice zavezniške Rusije ne morejo iz Dardanel in tudi ne iz oporišč v Baltiku. Iz vsega tega sledi, da so naše vojne ladje neprestano v akciji in skrbno branijo naš pomorski promet na odprtem morju, vzdolž polotoka pri vzdrževanju zveze z Libijo, z Egejskimi otoki in z Albanijo, dočim je sovražnikovo brodovje vedno v bližini naših letalskih in pomorskih oporišč izpostavljeno nevarnosti. Res je, da se nahaja v osrednjem položaju naših pomorskih poti otok Malta. Ni mogoče zaradi vojaške tajnosti obvestiti javnost o bojni aktivnosti naše mornarice, vendar so Italijani lahko prepričani, da je domovina hrabro branjena in zaščitena z našo slavno in junaško mornarico. Ko pa bo zmaga sigurno dosežena, bo javnost zvedela s ponosom, kolikokrat so podmornice s svojimi poveljniki in s svojimi posadkami z junaškim požrtvovanjem odbile sovražnika v sedanji vojni.

Črni dan za Anglijo

Monakovo, 26. jul. s. Zmagovita italijanska akcija v Sredozemlju je predmet vseh nemških listov. »Münchener Neueste Nachrichten« pišejo, da je bil to črni dan za Anglijo. V Londonu so menili, da smejo riskirati prehod konvoja po Sredozemskem morju, toda italijansko letalstvo in mornarica sta dokazala, da je tako opevana svoboda angleškega gibanja v Sredozemlju le utopija.

Položaj na vzhodni fronti nespremenjen

Na posameznih odsekih se nadaljujejo borbe in operacije po načrtu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 25. jul. Vrhovno vojno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Operacije na vzhodu napredujejo po načrtu na vsej fronti ob deloma hudih bojih. Pripeljane so vsak dan velike množice ujetnikov in velike množine vojnega materiala.

Posamezna bojna letala so zadnjo noč obmetavala z bombami vojaške naprave v vzhodnem delu mesta Moskve in severno od Kremlja.

Prodiranje na besarabski fronti

Besarabska fronta, 26. jul. s. Posebni dopisnik agencije Stefani javlja: Prodiranje nemških in rumunskih čet čez Dnjester se zmagovito nadaljuje kljub srditemu odporu sovjetske vojske. Doslej so nemške in rumunske čete prodrle 100 km globoko na ukrajinsko ozemlje. Sinoči je neka kolona dosegla tudi Belto, glavno mesto moldavske socialistične republike, ki so jo zavezniške čete zasedle po ostri bitki.

Položaj v Estoniji

Helsinki, 26. jul. s. Iz severnega odseka vzhodne fronte poročajo, da so sovjetske postojanke v severni Estoniji, ki je še v boljševiških rokah, nevzdržne. Sovjetski oddelki so brez vsake zveze s četami v leningrajski coni. Sovjetska oblast v Tallinu je izdala ukaz, da se morajo estonski prebivalci, ki so zbežali v okoliške gozdove, takoj javiti vojaškim oblastvom, ker bodo sicer postreljeni.

Plen pri Mozilevu

Berlin, 26. julija. s. Dne 24. julija se je nadaljevalo uničevanje sovjetskih čet, ki so bile obkoljene v pasu Mogileva. Do večera tega dne so našteli 10.000 ujetnikov. Število padlih sovjetskih vojakov pa je mnogo večje, kakor število ujetnikov. Zajetih je bilo tudi nad 100 topov in velika količina municije ter raznovrstnega vojnega materijala.

Število ujetnikov narašča

Berlin, 26. jul. s. Število ujetnikov, ki so jih 24 julija Nemci zajeli pri Nevelu, se še nadalje veča. Do večera 24. julija je bilo v področju Nevela ujetih 20.000 sovjetskih vojakov. Obkoljeni so se prostovoljno podali, ko se jim je posrečilo osvoboditi se političnih komisarjev.

Moskva do zadnjega kamna

Berlin, 26. julija. s. Berlinski listi poročajo, da je radio Moskva naznanil, da sovjetska vlada nima namena proglasiti Moskvo za odprto mesto, temveč se bo mesto branilo do skrajnosti. Stalin se je torej odločil, pripominja »Nachtausgabe«, da prepusti štirimilijonsko mesto nevarnosti popolnega uničenja. S tem seveda ne bo mogoče zaustaviti nemškega napredovanja.

Berlin, 26. jul. d. Glede na vesti iz tujih virov, ki trdijo, da nameravajo sovjetske oblasti do zadnjega braniti Moskvo, izjavljajo v merodajnih nemških krogih: »Ako bodo hoteli rdeči potemtakem braniti Moskvo do zadnjega kamna, potem bodo nemške čete Moskvo pač tudi do zadnjega kamna osvojile.«

En top uničil cel tankovski oddelek

Berlin, 26. jul. s. Kakor poroča neki nemški dopisnik na vzhodni fronti, je neki protiletalski top pri zadnjih operacijah nemških čet samo v 48 urah uničil 19 sovjetskih tankov, tri topove, tri strojnice in osem motornih vozil.

Prisilno izseljevanje Letoncev

Stockholm, 26. julija. s. Evakuacija letonskega prebivlastva, ki so jo organizirali sovjeti, preden so zapustili to ozemlje, je napredovala, dokler se niso pojavile transportne težkoče. Ponoči so sovjeti aretirali moške in ženske in tudi otroke in bolnike in so jih spravili v pripravljene vlake. Ko pa prevažanje ni bilo več mogoče, so aretirance v množicah postreljali. Pri tem krvoprelitju so se posebno izkazali letonski Židje. Ko so Rusi bežali, so se jim pridružili tudi vsi letonski Židje.

Letalske akcije

Berlin, 26. julija. s. Sovjetsko letalstvo je predvčerajšnjim izgubilo 92 letal. 62 letal je bilo uničenih v borbah, 30 pa na tleh. 8 nemških letal se ni vrnilo na oporišča. Pri napadu na pristanišče Kerson ob ustju Dnjepra je nemško letalstvo potopilo veliko 10.000tonsko sovjetsko transportno ladjo. Neka 8.000tonska ladja pa je bila hudo poškodovana. Nemški bombniki so predvčerajšnjim napadli Odeso. Zadete so bile pristaniške naprave, kjer so izbruhnili veliki požari. Neka protiletalska križarka, ki je bila zasidrana v pristanišču, je bila zadeta z več bombami, poškodovane pa so bile nekatere trgovske ladje. V Murmanskem morju so nemška letala hudo poškodovala nekaj sovjetskih trgovskih ladij z okrog 10.000 tonami. Nemško letalstvo je nadaljevalo z napadi na železniška križišča in na umikajoče se sovjetske čete vzhodno od Smolenska.

Berlin, 26. jul. s. Na južnem odseku vzhodne fronte so nemška letala onemogočila, da bi se sovjetske čete v redu umaknile. Bombardirala so v četrtek in včeraj z vso silo železniške proge in jih na več točkah razdejala. Predvsem so bila napadena železniška križišča. Več vlakov, ki so bili na progi, je bilo zadetih in je skočilo s tira.

Ob izbruhu vojne v Moskvi

Dunaj, 26. jul. s. Svetnik Starke, direktor tiskovnega urada pri nemškem poslaništvu v Moskvi, je včeraj z drugimi člani poslaništva dospel semkaj ter je pripovedoval zastopnikom tiska o dogodkih, ki so se razvijali pred izbruhom vojne z Rusijo. Začetek sovražnosti je bil sporočen moskovskemu prebivalstvu v opoldanskih urah. Zdelo se je, kakor da bi prebivalstvo sprejelo to vest brez vsakega interesa. Člani nemškega poslaništva in vse osebje je moralo v nasprotstvu z običaji ostati v svojih stanovanjih pod močnim nadzorstvom GPU. 24. junija so Nemce prepeljali v neko koncentracijsko taborišče, obdano z bodečo žico in s strojnicami. Po nekaj dnevih so zvedeli, da bodo prepeljani na sovjetsko-turško mejo. Počim so imeli sovjetski državljani, ki so zapustili Nemčijo, poseben vlak ter so uživali vse udobnosti, so se morali Nemci voziti v primitivnem vlaku tretjega razreda brez vsake udobnosti in niso smeli nikoli zapustiti vlaka. Tudi so morali sami skrbeti za prehrano. Nekaj Nemcev je med potjo zbolelo. Po dolgem trpljenju so mogli Nemci slednjič čez sovjetsko-turško mejo pri Leninkaru. Starke je nadalje izjavil, da sovjetski delavci uživajo le zelje in črn kruh. Oblačila in obutev so silno draga. Par čevljev stane okoli 300 rubljev, kar pomeni polovico delavčevega zaslužka.

Zapadna fronta

Berlin, 26. jul. s. Angleška letala so v pretekli noči napadla ter z rušilnimi in zažigalnimi bombami bombardirala več krajev v severnozapadni Nemčiji. Med civilnim prebivalstvom je bilo le malo žrtev. V nekaterih krajih je bilo poškodovanih nekaj stanovanjskih hiš. Nemška nočna letala so sestrelila dva angleška aparata.

Berlin, 26. julija. s. V predpretekli noči so se angleška letala skušala približati Hamburgu. Nemški protiletalski obrambi se je pa posrečilo razpršiti sovražne letalske formacije, preden so dosegle mesto. Angleži niso mogli odvreči bomb.

Berlin, 26. jul. d. Pet angleških letal je bilo v noči na soboto sestreljenih od nemških nočnih lovcev in protiletalskega topništva ko so skušala letala pri vpadu nad Severno Nemčijo napasti vojaške objekte. Posamezna angleška letala so se prebila do Berlina. Odvrgla so na več krajih eksplozivne in zažigalne bombe, ki so uničile ali poškodovale več stanovanjskih hiš. Vojaške ali gospodarske škode ni bilo. Med civilnim prebivalstvom je bilo več mrtvih in ranjenih.

Amerika in Anglija hočeta zadušiti Japonsko

Zaradi sporazuma med Francijo in Japonsko glede Indokine sta začeli Anglija in Amerika izvajati gospodarsko vojno proti Japonski

New York, 26. jul. d. Snočnji ameriški listi objavljajo kot veliko senzacijo deloma tudi pod zelo velikimi naslovi vest, da sta ameriška in angleška vlada vzajemno odredili zaporo nad vsemi japonskimi dobroimetji v Zedinjenih državah in v Veliki Britaniji. Listi tolmačijo ta ukrep ameriške in britanske vlade kot enega izmed prvih »gospodarskih ukrepov«, ki jih je napovedal Roosevelt za primer, da bi Japonska nadaljevala svojo akcijo, ki ji ustvarja gospodujoči vojaški položaj na Daljnem vzhodu. Listi namigujejo, da utegnejo s strani Amerike in Velike Britanije najbrže v kratkem slediti še nekateri nadaljnji ukrepi gospodarske narave. Na splošno pa je ameriško časopisje glede teh ukrepov precej rezervirano in si od njih ne obeta kakih posebnih uspehov. Listi sodijo, da bo verjetno Japonska navzlic tej ameriški reakciji nadaljevala svojo ekspanzivno politiko na Daljnem vzhodu.

Stockholm, 26. jul. d. Kakor poročajo londonski dopisniki švedskih listov, izjavljajo v pristojnih londonskih krogih, da trenutno še ni mogoče reči, ali bo odredba o zamrznjenju japonskih dobroimetij na področju britanskega imperija edini ukrep, ki ga je Velika Britanija storila zaradi nove japonske akcije proti Francoski Indokini. S pristojnega mesta v Londonu se skrbno ogibajo dajati kake napovedi, ali je morda v bodočnosti treba pričakovati še kakih bolj drastičnih akcij z angleške strani.

Edenovo poročilo zbornici

Rim, 26. jul. s. V spodnji zbornici je minister Eden naznanil, da smatra Anglija zasedbo pomorskih in letalskih oporišč v južni Indokini za premišljen napad Japonske, ki je članica osi. Dejstvo, da se zasedba izvaja s privoljenjem vlade v Vichyju, ne spreminja po izjavi Edena ničesar. Angleška vlada smatra te dogodke za potencijalno ogražanje ozemlja in interesov Anglije na Daljnem vzhodu in da je v tesnem stiku z vlado Zedinjenih držav in s predstavniki dominjonov Nizozemske. Eden je pripomnil, da je Sumner Welles natančno označil zadržanje severnoameriške vlade in da bo angleška vlada kmalu sporočila zbornici, kakšne ukrepe je odredila zaradi teh dogodkov.

Izkrcavanje japonskih čet v Indokini

Sanghaj, 26. jul. d. Po informacijah ameriških poročevalskih agencij iz Hanoja je dospelo v razne luke v južni Francoski Indokini več transportov japonskega vojaštva. Japonske pionirske čete so pričele takoj po izkrcanju urejevati na teh točkah svoja letalska oporišča.

Odpor v ameriškem kongresu

Ameriški generalštab zahteva proglasitev „največje pripravljenosti“ in svobodne roke glede razpolaganja z ameriškimi oboroženimi silami

New York, 26. jul. d. Kakor poročajo tukajšnji listi iz Washingtona, je republikanski senator Taft proti predlogu ameriškega vojnega ministrstva, naj bi se aktivna vojaška služba v ameriški armadi podaljšala do neomejenega roka, vložil v kongresu protipredlog, po katerem naj bi se dovolilo podaljšanje vojaške službe na največ 16 mesecev. Proti temu Taftovemu predlogu pa je šef ameriškega generalnega štaba general Marshall podal formalno izjavo pred vojaškim odborom senata, v kateri je naglasil, da bi taka omejitev morda zadostovala za mirni čas, sicer pa ne. Naglasil je, da zahtevajo potrebe danes neomejeni službeni rok v ameriški armadi. Dejal je, da ga današnji resni mednarodni položaj sili ponovno zaprositi kongres, naj prekliče vse omejitve glede vojaškega služkovanja ter prizna vojnemu ministrstvu kar najširšo svobodo akcije. Kakor poroča k temu agencija Associated Press, bo najbrže Marshall še danes predložil kongresu nov predlog ameeriškega vojnega ministrstva, po katerem naj bi kongres razglasil stanje »največje pripravljenosti«, s čimer bi bilo mogoče ameriško armado postaviti popolnoma na vojno osnovo.

Prepoved propagande v Argentini

Buenos Aires, 26. jul. d. V razgovoru s predstavniki tiska je včeraj argentinski notranji minister Miguel Culaciati izjavil, da bo argentinska vlada energično nastopila proti raznim propagandnim akcijam, ki se zadnji čas širijo v Argentini. Izjavil je, da so tudi nekateri v Argentini delujoči tuji diplomati prekoračili svoj delokrog. V bodoče bodo v Argentini strogo prepovedani sleherni propagandni obhodi. Zborovanja raznih propagandnih političnih skupin bodo na področju argentinske prestolnice prepovedana.

Eksplozija v tovarni smodnika

New York, 26. jul. d. Iz Southamptona v državi Massachussetts poročajo, da je v neki tamkajšnji kemični tovarni v oddelku za izdelovanje smodnika prišlo do hude eksplozije, ki je zahtevala tudi nekaj človeških žrtev. Značilno je, da je bilo v tej tovarni letos že več eksplozij, ki so zahtevale življenje večjega števila delavcev.

Uvedba vojaške cenzure za brzojave

New York, 26. julija. d. Kakor poroča agencija Associated Press iz Washingtona, je na debati proračunskega odbora reprezentančne zbornice zastopnik ameriškega mornariškega ministrstva sporočil, da bo kongresu v kratkem predložen predlog o uvedbi cenzure na vse brzojavni promet Amerike z drugimi celinami. Zakon o cenzuri zdaj pripravlja ameriško justično ministrstvo in se z njim strinja baje tudi Roosevelt. Cenzura bo uvedena za vse kabelograme, ki se bodisi pošiljajo iz Zedinjenih držav, ali pa prihajajo od drugod v Ameriko.

Ameriški letalski strokovnjaki na Kitajskem

Tokio, 26. julija. s. Po verodostojnih vesteh iz Čunkinga je bila pospešena reorganizacija Čangkajškovega letalstva in to s pomočjo, ki je prišla iz Zedinjenih držav, ki so poslale v Čunking brigadnega generala Claggeta, vrhovnega poveljnika amerijskih letalskih sil na Filipinih. Demontirana letala in velikanska količina vojnega materijala je dospela iz Amerike v Čunking. Pričakujejo še prihod številnih severoameriških tehnikov, ki so jih poslali v Čunking z letali.

Naraščajoča opozicija v Avstraliji

Chicago, 26. jul. d. List »Chicago Daily Tribune« objavlja uvodnik, v katerem odkriva ostro opozicijo, ki je nastala v Avstraliji proti temu, da bi avstralske čete služile izven avstralskega teritorija. To opozicijo zlasti podpirajo politično zelo vplivni laboristični poslanci v avstralskem parlamentu. Zadnja parlamentarna debata, na kateri se je obravnavalo to vprašanje, je bila tako burna, da je vlada o tej seji prepovedala listom vsako poročanje.

Uvodničar tega čikaškega lista pravi nato, da mora Zedinjene države posebno interesirati en razlog, ki ga v Avstraliji prav posebno navajajo v podkrepilo tej opozicijski akciji. Omenjeni laboristični poslanci namreč poudarjajo, da se Avstralija nahaja v veliki nevarnosti in da mora zaradi tega avstralska vojska ostati doma, da bo lahko deželo branila pred grozečim napadom. List pravi nato, da tudi ameriški alarmisti neprestano govore o velikih nevarnostih, v katerih se nahajajo Zedinjene države, pozabljajo pa pri tem povedati, kakšna naj bi bila ta nevarnost in od kod naj bi grozila. Ne glede na to pa venomer zahtevajo, naj se ameriškim vojakom vojaška služba podaljša za neomejeni čas in da naj bi se smelo pošiljati te vojake »v obrambo Amerike« tudi kamorkoli drugam po svetu, tjakaj namreč, kjer se to predsedniku Rooseveltu vidi potrebno. Zaradi tega bi bilo pametno, če bi se tudi Američani navzeli miselnosti, ki vlada v Avstraliji, da je pač treba rezervirati lastno armado za obrambo lastne dežele, ne pa je pošiljati drugam.

Italija in Balkan

Monakovo, 26. jul. s. »Muenchener Neueste Nachrichten« pišejo v rimskem dopisu pod naslovom »Italija in Balkan«, da je osnim vojaškim operacijam na Balkanu takoj sledila tudi politična akcija, ki jamči za soliden razvoj notranje organizacije zasedenih pokrajin. Že po nekaj tednih zmagovite kampanje na Balkanu se je pokazala obnovitvena politična aktivnost Italije. List zaključuje svoja izvajanja z ugotovitvijo, da pomeni tesna zveza med Turčijo in osnimi državami konsolidacijo miru in novega razdobja na Balkanu.

Kitajski komunisti proti Čangkajšku

Tokio, 26. jul. s. Iz Tajuana poročajo, da so kitajske komunistične čete stopile v akcijo proti redni vojski vlade v Čungkingu. Povod za to državljansko vojno na Kitajskem so neodpravljiva nasprotstva med dvema hujskajočima se strankama v Čangkajškovi vojski, predvsem pa v dejstvu, ker komunistične čete niso hotele napasti Japoncev na Severnem Kitajskem.

Visoki Komisar v pivovarni Union in tovarni za klej

Eksc. Emilio Grazioli polaga s svojimi obiski temelj produktivnega dela trdne osnove za zaupanje med prebivalstvom in oblastmi

Ljubljana, 26. julija.

Včerajšnja pot Visokega Komisarja po Ljubljani, ko si je na mestu samem ogledal važnejša gradbena dela mestne občine ljubljanske, nato pa posetil tri pomembne tovarne, je bila še preden je izšlo opoldansko časopisje predmet zanimanja vseh, ki so zanjo vedeli službeno ali slučajno. Povsod, kjer se je Visoki Komisar ustavil, smo videli žene, može in mladino, ki so, ko so zaznali za njegov obisk, počakali njegovega prihoda, da ga vidijo in pozdravijo.

O prvem delu poti smo obširneje poročali že včeraj. Ker pa so se ogledi omenjenih podjetij zavlekli skoraj do opoldanske ure, smo mogli o zaključnih obiskih spregovoriti le na kratko. Pozornost do zanimanja naših čitateljev in priznanje, ki ga zasluži delo Visokega komisarja, zahtevata, da včerajšnji članek dopolnimo še z nekaterimi zanimivimi momenti, ki smo jih opazili pri obisku Visokega Komisarja v pivovarni »Union« in tovarni za klej.

Ko je Visoki Komisar, prisrčno pozdravljen od delavstva, zapustil tovarno »Stora«, je krenil nazaj po Celovški cesti v Spodnjo Šiško na prostrano dvorišče pivovarne »Union«. Sprejeli so ga predsednik Zveze industrijcev g. Avgust Praprotnik, tajnik dr. Golia in ravnatelj tovarne Nemenz. Slednji je popeljal Visokega Komisarja in njegovo skpremstvo skozi vse oddelke pivovarne ter mu razkazal njen ustroj in delovanje. Povsod se je Visoki Komisar z zanimanjem ustavljal in si ogledoval kalilnico, sodarno, hladilne naprave, pralnico, polnilnico, kaloričnо centralo in oddelek za izdelovanje kvasa. V pogovoru s predsednikom Praprotnikom in delavskimi obratnimi zaupniki se je zanimal za produkcijo tovarne, kakšni so pogoji za nabavo potrebnih surovin, kakšne so plače in življenjske razmere delavstva. Pogovor je tudi nanesel na že pripravljene načrte tovarne, kako naj se z gradnjo potrebne skupne jedilnice, umivalnice, slačilnice in drugih zdravstvenih naprav izboljšajo higienski in zdravstveni pogoji dela. Vodstvo tovarne je zagotovilo, da bodo ti načrti uresničeni že v bližnji bodočnosti, obenem pa se tudi misli na to, da se z dolgoročnimi krediti omogoči graditi nameščencem lastne domove pod zmogljivimi pogoji.

V tovarni za klej na pričetku Šmarske ceste, kamor je Visoki Komisar prispel okoli 11. ure, sta ga sprejela ravnatelja Bader in Froier. Tovarna za klej — pod tem imenom je splošno znana pri nas — ima obsežne industrijske naprave in je prav za prav kemično industrijsko podjetje. Številni izdelki tovarne, kakor: klej, želatina, tehnične maščobe, kostna in krvna moka ter razna gnojila, uživajo velik sloves v svetu in so jih pred vojno izvažali predvsem v Ameriko, potrebne surovine — kosti, roženino in telečje kože — pa so uvažali s hrvatskega področja bivše Jugoslavije. Tovarna je zaposlovala tedaj okoli 160 delavcev. Vojna je razumljivo omejila delovanje tovarne na najnižjo mero. Ko si je Visoki Komisar ogledal vse tovarniške oddelke in se zanimal za podrobnosti njenega produkcijskega, tehničnega in prodajnega ustroja, se je pred slovesom z ravnatelji in svojimi sodelavci posvetoval, kako bi bilo trenutni zadregi najhitreje odpomoči. Obljubil je zlasti, da se bo zavzel pri italijanskem poslaništvu v Zagrebu, da bo izdejstvovalo pri hrvatskih oblasteh dovoljenje za dovoz surovin v prejšnjem obsegu. Tako bo tovarni omogočeno zopet redno poslovanje, mnogim brezposelnim delavcem pa preskrbljen vsakdanji kruh.

Tudi obisk v tovarni za klej je zapustil najlepši vtis in najboljše nade za bodočnost. Saj sta delo in kruh osnovna pogoja za zadovoljstvo lojalnega državljana.

Rdeči križ poroča

Na poizvedovalni oddelek je prišlo nekaj obvestil o pogrešancih. Svojce naprošamo, da jih dvignejo v pisarni na Miklošičevi cesti 22b:

Hudobivnik Vera, Milič Marta, Santay Fanika, Vavrik Franc, Zupančič Alojz.

Pošto naj dvignejo:

Grčar Tit, šolski upravitelj na Barju, Justin Terezija, Cesta na Brdo-Vič; Krošelj J. (za Petrovčič živo), Lovšin Lujza, Ažbetova 4; Modic Ludovik, Vič 164; Rurat Marija, Vič 60; Selan Marica, Trdinova 8; Šenk Neža, Predjamska ul., Rožna dolina; Šoba Anton, Dravlje, Rokova pot 4 (za Ivanko Herbec); Šolmajer Janez, Puharjeva 1; Varšek dr. Milan, Riharjeva 1; Vodnik Franc, prof., Devinska 9; Vončina Pepca, Sv. Petra cesta; Vovk Slava, učiteljica, Marmontova ulica.

Zaradi odpreme dokumentov odnosno pošte, naj se zglase: Kodre Ljerka, Polič Mirko, Medic Terezija.

Gospa Chwatat Frida je poklonila L. 50, otroci, ki so priredili akademijo na domu g. Janežiča Mirka, Tržaška 26, so ves dobiček v znesku L. 52.80 poklonili Rdečemu križu. Plemenitim darovalcem iskrena hvala!

Prosimo, da se g. Klavora Ado, Ambrožev trg 3-II, nujno zglasi v načelstvu poizvedovalnega oddelka od 10. do 12. ure in prinese s seboj fotografijo.

Mestno poglavarstvo v Bosanskem Novem javlja, da je živ in zdrav v Bosanskem Brodu g. Hvalc Štefan; naproša sina Vladimira, da pride po možnosti čim prej v Bos. Brod k očetu.

Nesreče

V ljubljansko bolnišnico so pripeljali tri ponesrečence. Na Dolenjski cesti je prišel pod avtomobil 28letni Pavel Ivanuša, akademik iz Ljubljane; ranjen je po glavi in rokah. — Marija Mlakarjeva, 60letna posestnica iz Dobrunj, si je pri padcu zlomila levico. — Hedvika Sovnikova, 20letna hči rudarja iz Trbovelj si je pri padcu s kolesa zlomila desno nogo.

Jaka Kozel v pasjih dneh

Ko se bližal je avgust,
šla je žena na dopust,
Jaka je doma ostal,
rad bi malo fantoval,
to zakaj, kako in kje,
se med nami ne pove.

Gumba ni imela suknja,
med zobmi je bila luknja
in nesrečni alkohol
je povzročil glavobol.

»Le kje izbil sem si svoj zob,
mar butnil sem ob mizni rob?
Zvečer bo žena že nazaj,
lahko nastane direndaj.
Kako naj zev to zamašim
in kje naj zob zdaj nov dobim?
Zobarji na oddih so šli,
a meni silno se mudi.«

Jaka udari se po glavi
in na pot se brž odpravi,
Valentin, mesar Merčune,
kolje vedno le koštrune.
Kilo jančkovih zobov
v žepu nesel je domov,
ko je k svojim jih primerjal,
tisoč vragov je ozmerjal,
izbiral, žagal, drgnil, mlel,
stružil, ožil, meril, pilil,
mero pravo je zadel,
zob koštrunov je imel.

Vlak v postajo priropoče,
ženka od veselja joče,
diha vase, vonja, njuha,
Jako tja pod nos poduha.
»Nekam čudno vse diši,
po bravini, se mi zdi.«
— Prišla vendar si s planine,
tam pa dosti je ovčine. —
»Jaz imam parfem »Rožun«,
ti dišiš pa kot koštrun.«
— Saj sem vendar Jaka Kozel,
razvozljan je zdaj ta vozel,
in smo v mescu kozoprska,
ko se vname vsaka trska. —
Ženka se je zasmejala,
roko mu pod roko dala,
ko pa sta domov prišla,
Jaki srce vztrepeta,
zob na mizi sto je bilo,
eden manj, ko celo kilo.
Pike tri ... in pomišljaj —
ženka je pa živ vprašaj:
»Me v pozdrav zobarna čaka?
odgovori, dragi Jaka!«
Od strahu se je sesedel,
a se hitro je zavedel.
— Dan sem vsak se žalostil,
ker sem slamnat vdovec bil,
prav povsod sem te pogrešal,
ko zvečer sem ričet mešal,
in povsod sem te iskal,
ko sem nogavice pral,
vse je v domu prazno bilo,
ni dišalo mi kosilo,
nisem jedel, nisem spal,
suh kot pajek sem postal,
v mislih tebe sem objemal,
kadar malo sem zadremal,
ko sem zopet v dan pogledal
in samote se zavedal,
srce stisnil je obup,
da iskal sem mišji strup.
Rekel pa sem si tako,
kaj počela ženka bo
in zato sem smrt odrinil
in pri litru se zaplinil,
trčnil sem ob mizni rob
in odletel mi je zob.
Tebe sem se bal močnó,
zob na mizi vidiš sto.
Oh, odpusti, ljuba Ančka,
vzel sem enega od jančka
in med svoje v usta dal,
ki izmed teh sem ga izbral,
saj ti ga lahko pokažem,
se prepričaj, da ne lažem. —
V skritem smehu je zahrknil,
zob mu je po grlu zdrknil,
ko je odprl usta v šir,
ni bilo zoba nikjer.
»Zgodba ta mi res ni všeč,
vmes je presunljiva reč,
dobro vsak izgovor nese,
če ga pasji rep prinese,
tebi in zobem koštruna
bo zapela moja struna:
— Kdor skače čez zakonski plot,
za kazen klečat gre tja v kot. —

Mara J. Tavčarjeva

Varujmo čebele nalezljivih bolezni

Najnevarnejša je huda gniloba, ki je zelo nalezljiva in razširjena po vsem svetu

Novo mesto, 25. julija.

Kakor vse živali, tako napadajo tudi čebele razne bolezni, ki so največkrat nalezljive in uničijo kar cele čebelne družine ne le v enem čebelnjaku, temveč daleč naokrog, včasih pa tudi kar cele pokrajine. Zato je opreznost pred nevarnimi boleznimi vedno na mestu.

Čebelne bolezni ločimo na bolezni čebelne zalege in bolezni odraslih čebel. Med bolezni čebelne zalege prištevamo hudo gnilobo, pohlevno gnilobo in gnilobi podobne bolezni.

Najnevarnejša je huda gniloba, ki je zelo nalezljiva in po vsem svetu razširjena. Huda gniloba napada čebelno zalego, ko še ni pokrita. Ko so ličinke okužene in so še žive, se ne razlikujejo od zdravih ličink, a odmrjejo že približno teden dni po okužitvi, to je en dan do štiri dni potem, ko jih čebele pokrijejo. Odmrle ličinke izgube bleščečo belo barvo ter postanejo rjavkaste in čez nekaj časa dobe črnorjavo barvo. V 20 dneh se ličinke spremene v sluzasto, lepljivo in vlečljivo snov. Če vtaknemo v celico tanek klinček ali vžigalico in zopet izvlečemo, potegnemo gnilo tvarino v obliki niti iz celice, kar je znak hude gnilobe. Pokrovci nad zamrlo zalego navadno nekoliko upadejo, večkrat pa čebelice napravijo v sredino pokrovca 1 do 3 mm široke in nepravilne luknjice. Včasih jih tudi odstranijo, ne morejo pa odnesti tekoče zalege.

Zalega, ki je napadena po hudi gnilobi, nima posebnega duha, le sati, po katerih se je gniloba že hudo razpasla, imajo nekak duh po gnilobi, ki pa se, če se potegnejo iz panja, kmalu izgubi. Huda gniloba se zlasti v vročini zelo širi.

Prvi znak hude gnilobe je nepravilno razdeljena zalega razne starosti in poškodovani pokrovci. Huda gniloba nikoli ne preneha sama od sebe, temveč se vedno bolj širi.

Panje, ki so napadeni po hudi gnilobi, se ne da rešiti, zato ne kaže drugega, da se taki panji z vsem takoj pokončajo in sežgo ali globoko v zemljo zakopljejo. Le medeno in z zalego nezaloženo satje se more s skrajno previdnostjo uporabiti. Tudi panj, če predstavlja večjo vrednost, se lahko obdrži, toda treba ga je pred ponovno uporabo temeljito razkužiti, kakor tudi vse orodje, ki se je rabilo pri okuženem panju. Razkuženje se vrši s tem, da se vsi predmeti dobro odrgnejo in operejo v vreli vodi z 10%no raztopino sode, ali pa, da se jih ožge v plamenu. Razkužiti je tudi čebelnjak, roke in obleko, v kateri je razkuževalec opravljal razkuževalna dela. Opazovanje ostalih čebelnih družin, ki še niso obolele in so ostale v čebelnjaku, se mora z vso previdnostjo vršiti še kar celo leto, da se bolezen ponovno ne pojavi.

Povzročitelj hude gnilobe je bacil, kateremu hrana je staničje čebelne ličinke. Vanjo pride s hrano, ki jo čebele podajajo mladi zalegi. Silno hitro se množe. V eni sami ličinki jih je več milijonov. Ko ličinka odmrje, se spremeni v trose, ki so zelo trdoživi in so mnogo let sposobni zopetnega oživljenja, če pridejo na ugodno podlago. Ne škoduje jim niti huda vročina, niti oster mraz. Razvijajo pa se v toploti nad 20 stopinj C, zato se huda gniloba zlasti poleti naglo širi. Če se čebele z rilčkom ali tipalnicami, nožicami ali tudi drugimi deli dotaknejo trosa, raznesejo kužilo po vsem panju. In ko pridejo trosi po hrani v čebelne ličinke, se zopet spremene v bacile in tako se kužna bolezen hitro širi.

Pažnja pred hudo gnilobo mora biti čebelarjem glavna skrb, kajti če pride gniloba v čebelnjak, povzroči veliko škodo in truda, preden se odpravi. Zato bodi skrb čebelarjev, da bo imela zalega vedno dovolj naravne hrane in da ne bo trpela mraza. Gledati mora, da bo imel samo močne panje, ker se bolezen najrajši loti slabičev. Nikoli ni pitati čebel z medom, o katerem ni dovolj zanesljivega jamstva, da ne izvira iz okuženega čebelnjaka. Nevarno je uporabljati stare panje, orodje in posode, dokler jih temeljito ne razkužimo. — Dobro je paziti in opazovati zalego in satje in skrbeti za največjo snago v panjih, orodja in sploh v vsem čebelarskem obratu.

Hudi gnilobi zelo podobna je pohlevna gniloba, ki pa jo je laže zatirati in ne napravlja toliko škode. Napada tudi čebelne ličinke, ki pa poginejo prej, preden se zabubijo. Obolele ličinke porumene, odmrle pa se izpremene v rjavkasto gnilo tvarino, ki povzroča močan smrad. Zgnita tvarina pohlevne gnilobe ni vlečljiva, zato jo morejo čebele iznositi iz panja. Pogosto pa se pripeti, da se poleg pohlevne gnilobe pojavi tudi huda gniloba.

Pohlevno gnilobo ločimo v kislo in smrdljivo gnilobo. Pohlevno gnilobo povzroča bacillus pluton, in sicer kislo gnilobo streptokokus apis, smrdljivo pa bacillus aloei. Oboji se množe pri navadni toploti, zato se pohlevna gniloba pojavlja od pomladi do pozne jeseni. Ti bacili poginejo že pri 80 stopinjah C, torej niso posebno odporni, zato je tudi razkuževanje lažje. Tudi bacillus pluton izgubi po enem letu življenjsko silo, zato tudi uporaba nerazkuženih panjev po enem letu ni več nevarna.

Pohlevno gnilobo pospešuje neprimerna in nezadostna hrana in neprimerna toplota. Zato navadno čebele pri dobri paši v toplem poletju brez tuje pomoči ozdravijo. Ker pohlevna gniloba večkrat napade le posamezne sate, jih obvarujemo že s tem, da izrežemo zalego in jo požgemo. Tudi če se je bolezen v močnem panju že zelo razpasla, se da na poseben način zdraviti, vendar to ni nikdar povsem zanesljivo, zato je najbolje, da čebele, pri katerih se je bolezen pojavila, čebelar zažvepla in jih vrže v ogenj. Tudi satje z zalego se požge, ostalo satje pa pretopi v vosek.

Razen navedenih bolezni se pojavljajo tudi nekatere gnilobi podobne bolezni, ki pa niso tako opasne in jih je laže zatreti na isti način kakor gnilobo.

Blago in cene na živilskem trgu

Zelenjave in sočivja na izbiro — Cene so precej ustaljene

Ljubljana, 26. julija.

Bliža se konec meseca, ko je bilo včasih manj kupčije na trgu. Danes pa je bil tržni dan v pravem pomenu besede. Trg je bil zelo dobro zaseden. Kmetice in zelenjadarice iz okolice, predvsem iz Trnovega in z Barja, so pripeljale mnogo lepih domačih pridelkov. Na zelenjadnem trgu je zdaj res na izbiro blaga.

Cene zelenjave in sočivja so pa precej ustaljene. Povrtnina se pocenjuje počasi in je težko napovedati, koliko se bo še pocenila. Cene nekaterega blaga so bile nedavno maksimirane in razumljivo je, da prodajalke ne prodajajo izpod maksimalne cene. Nekaterih pridelkov vendar še ni toliko, da bi se pocenili še bolj kakor so se v zadnjih tednih. Tako je razumljivo, da je novi krompir še vedno po 1.8 L kg. Po isti ceni prodajajo tudi kumare. Pridelovalci ne prodajajo posebno radi kumaric za vlaganje, ker večje kumare prodajajo precej dražje. Sto kumaric za vlaganje je po 6 Lir. Nekatere prodajalke bi najraje prodajale tudi kumarice na težo in pravijo, da tehta 100 kumaric tudi nad 6 kg. Odslej bo pa tega blaga vedno več, tako da bodo cene ostale zmerne.

Kaže, da bo letos dobro obrodil tudi visoki fižol. Doslej ga še ni bilo naprodaj, a na izbiro je nizkega fižola, ki je sicer slabše kakovosti, a zato znatno cenejši od uvoženega. Predpisana maksimalna cena za domači nizki stročji fižol je 2 L kg. Branjevci so prodajali uvoženi stročji fižol doslej v splošnem po 4 L kg, le redki so ga imeli malo ceneje. Zdaj pa dobite tudi že najlepši stročji fižol po 3.8 L.

Prostor, določen za prodajo jagod in gob ni več tako zaseden kakor prejšnje tedne, ker je že malo borovnic. Zdaj je naprodaj že več gozdnih malin kakor borovnic. Gospodinje pa najraje kupujejo borovnice. V veljavi so še vedno maksimirane cene: borovnice so po 2 L, maline pa po 4 L liter. Razen lisic letos še ni bilo naprodaj večje količine drugih vrst gob. Lisice so po 2 L liter. Gobarji bi zdaj lahko prodajali tudi zelene gobice, ki so začele rasti zadnje tedne. Toda na našem trgu je vedno naprodaj le nekaj najnavadnejših, najbolj znanih vrst gob, tako da ni posebne izbire in je trg navadno slabše založen z gobami kakor bi bil lahko. Gobe pri nas še vedno premalo cenimo in potrebna bi bila smotrna propaganda za nabiranje in uživanje gob. Predvsem bi pa morali gobe poznati nabiralci z dežele, ker le oni pridejo predvsem v poštev kot prodajalci. Letos doslej niso še mnogo rasli gobani (jurčki)« ki so najbolj cenjeni med gobami, a prav dobro bi lahko služile kot nadomestilo nekatere druge vrste gob, ki ne zaostajajo mnogo za najboljšimi vrstami ter so tudi zelo okusne.

Kaže, da bo sadni trg, čeprav je bilo že doslej mnogo blaga, sčasoma še bolje založen. Razveseljivo je, da se je sadje vendar začelo malo pocenjevati. Tako so zdaj že naprodaj breskve od 6 L navzgor, kar ni več pretirano drago; prejšnja leta tako lepih breskev tudi ni bilo navadno naprodaj izpod 14 do 16 din. Ko se bodo pocenile še malo hruške, jih bodo ljudje mnogo bolj kupovali, zlasti še, ker kmalu ne bo več nobenega nadomestila za sadje kakor so bile doslej borovnice. Zdaj so najcenejše drobne hruške po 5 L kg, v splošnem so pa še vedno po 6 L. Razne vrste češpelj so po 6 do 8 L kg, kakor so bile prejšnje tedne. Precej so se pocenile smokve. V začetku so bile naprodaj po 10 L kg, zdaj so pa že povsod po 6 L. Trg je zelo dobro založen z njimi. Med uvoženo povrtnino je treba omeniti pocenitev jajčevca (malancani) na 6 L kg.

Mestni preskrbovalni urad zadnje čase ne prodaja krompirja, zdroba in fižola več v novi tržnici zaradi zadnjih stavbnih del, temveč zopet na stojnici pri kramarskih prodajalnah kakor pozimi.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sobota, 26. julija: Ana
Jutri: Nedelja, 27. julija: Natalija, Pantaleon

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Odpuščanje
Kino Sloga: Lucifer
Kino Union: Beneške spletke
Kino Moste: Dvorec skrivnosti in Poslednji iz St. Cruza

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi: nespremenjeno

DEŽURNE LEKARNE

Danes in jutri: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec Kongresni trg 12 in Nada Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Mestno dežurno zdrav. službo bo opravljal od sobote od 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestni višji zdravnik dr. Fran Ciber, Srbska ulica 7, telefon 36-41.

Bodimo disciplinirani in trezni!

Malo italijanščine za vsak dan

29

»Ali je res, da odhajate na dopust, gospod Ovca?« je rekla gospa Piškurjeva, ko so sedli za mizo.

»Upam, da ga bom dobil, danes sem zaprosil zanj. Saj sem pri vas bolj za peto kolo, me boste že pogrešili tistih osem dni!«

»Ej, vi ste zadnja inštanca, kadar nam zmanjka znanja. Kaj pa, če bomo spet kje obtičali?« je rekel gospod Piškur.

»Boste pa zabeležili in me vprašali, ko se vrnem!« je rekel gospod Ovca.

»Voléte dúnque andáre in viággio?« je rekel Bolči. »Il viaggio (izg. vjáddžo) = potovanje. Viaggiáre = potovati. Capíte?«

»Sì,« sta odgovorila oba Piškurjeva.

»Che còsa si prènde quándo si va in viággio?«

»Si prènde —?« je vprašala gospa Piškurjeva.

»‚Se vzame'. ‚Si' je nedoločni osebek, kakor nemški ‚man'.«

»Kaj? I, nekaj perila je že treba vzeti in nekaj obleke.«

»No,« je segel Bolči po svinčniku in papirju, »bom pa napisal nekaj stvari, ki jih bo gospod Ovca gotovo spravil v svoj kovčeg.«

Bolči je začel pisati.

Un ábito: la giácca, il panciòtto (il gilè), i calzóni.

»Kaj je to?«

»Obleka: suknjič, telovnik, hlače.« Bolči je nadaljeval.

Un cappèllo — klobuk, alcúne cravátte — nekaj kravat, un impermeábile — dežni plašč.

Alcúne camície (la camícia) — nekaj srajc, alcúne páia di mutánde — nekaj parov spodnjih hlač, alcúne páia di cálze.

»Opozarjam: il páio = par, le páia = pari!« je pokazal Bolči s svinčnikom na to čudno besedo.

»No, zdaj si napisal vsega, kaj pa čevlji?«

»Le scárpe. Ne izgovarjajte, prosim, le škárpe, ampak *sk*árpe!«

»Kaj se pravi: Kam bo dal vse to?« to?«

»Dove metterà tútto quésto ali: tútto quéllo: Dajati, postaviti = méttere. Kovčeg = il baúle, če je velik. Če je pa navaden kovčeg = la valigía (množia: le valíge).«

»Bisógna avére — dober spomin?«

»Una buòna memòria!«

»Sì, bisógna avére íma boòna memòria!«

»Dúnque, dóve metterà tútto quéllo?«

»Lo metterà nel súo baúle, nélla súa valígia. — Kaj se pravi, v kovčeg spravljati?«

»Far il baúle, far la valígia.«

»Faréte dúnque la valígia, signór Ovca. Saréte contènto!«

»Oh, sì. Lo spèro!«

»Si può parláre délla vía?«

»Kaj pa je spetto?« je vprašal gospod Piškur.

Oh, perché no, zakaj ne!« je odvrnil gospod Ovca Bolčiju in nato začel pojasnjevati gospodu Piškurju. »Si può = se more, ali: se sme. La vía = pot.« Nato je nadaljeval: »Prenderò la ferrovía.«

»Non andréte a pièdi?« je vprašala gospa Piškurjeva hudomušno.

»Nò,« je moral odgovoriti gospod Ovca.

»Dúnque andréte álla stazióne,« je rekel Bolči.

»To bi pa skoraj razumel: la stazióne — postaja, kolodvor?« je vprašal gospod Piškur.

»Prosim, pozor: la stazióne = postaja, la stagióne — letni čas!«

»Anzitútto bisógna andáre álla stazióne,« je rekel gospod Ovca. »Anzitútto = predvsem.«

»Sicúro, gotovo. — Dovolite, da prekinem tukaj naš razgovor,« je rekel Bolči. Seznaniti se moramo že s števniki, in sicer za zdaj z glavnimi števniki.«

Vzel je list papirja in začel pisati.

1 un, ozir. úno; úna
2 dúe
3 tre
4 quáttro
5 cínque
6 sèi
7 sètte
8 òtto
9 nòve
10 dièci
11 úndici
12 dódici
13 trédici
14 quattórdici
15 quíndici
16 sédici
17 diciassètte
18 diciòtto
19 diciannòve
20 vénti
21 ventúno
22 ventidúe
23 ventitré
24 ventiquáttro
25 venticínque
26 ventisèi
27 ventisètte
28 ventòtto
29 ventinòve
30 trénta
40 quaránta
50 cinquanta
60 sessánta
70 settánta
80 ottánta
90 novánta
100 cènto
200 duecènto
500 cinquecènto
1000 mille
2000 duemíla
10.000 diecimíla
1,000.000 un milióne
5,000.000 cínque milióni

«Napisal sem le glavne stvari. Za vajo lahko štejete vseskozi do sto in čez.«

»Če, recimo, kdo spati ne more,« se je oglasil gospod Piškur.

»Magari. Če si hočete natančneje ogledati pravopis, boste videli, da se piše ‚diciassètte' z dvema ‚s' in dvema ‚t', ‚diciannòve' z dvema ‚n'. Dalje vidite, da se 200, 300 itd. piše skupaj: duecènto, trecènto, in enako 2000, 3000 itd.: duemíla, tremíla. Pri tem je treba paziti, da je množina od 1000 (mille) — *mila*, z enim samim ‚*l*'!«

»Vidimo, vidimo vse to. Kako pa naj zdaj kaj rabimo te številke?«

»V nasprotju s slovenščino jih rabimo za oznako letnic: leta 1848-ega = nel 1848 (glavni številnik!), za datum — 26-ega julija = il 26 (glavni številnik!) lúglio, za ure — sóno le tre = tri je ura. ‚Ura = ora' in ‚leto = anno' se navadno opuščata. — To bi bilo glavno, kar si je treba zapomniti.«

»Nocoj pa le štejmo vsak zase, — za nocoj vsaj vem, da bom koj zaspala!« je rekla gospa Piškurjeva.

»Gospod Ovca pa menda ne bo štel!« je omenil gospod Piškur.

»Tudi on! On bo pa štel, koliko dni je še do njegovega dopusta!«

Pri neznanem izumitelju v Ljubljani

Ima celo vrsto več ali manj praktičnih izumov, a nihče ne ve za nje

Ljubljana, 26. julija.

Če reporter dandanes izvoha izumitelja, je tudi to dovolj veliko odkritje in kazalo bi ga patentirati. Razen poklicnih izumiteljev je dandanes potrebna iznajditeljska žilica še v vsakem poklicu. Že od nekdaj so izumitelji na glasu kot zelo nepraktični ljudje, ki žive samo v svojem, posebnem sanjskem svetu in jim je vsaka podjetnost tuja. Iz številnih življenjepisov slavnih izumiteljev izvemo, da so skoraj vsi izumitelji umrli revni ter da se se drugi okoristili s sadovi njihove genijalnosti. Seveda so pa tudi izjeme; zdi se mi, da Edison ni umrl reven ter n. pr., da Forda, ki ga je treba tudi prištevati med izumitelje, saj je uvedel celo vrsto novih delovnih metod, ne moremo uvrstiti med reveže. Naš izumitelj pa ima značilno izumiteljsko potezo: bilo ga je treba odkriti, ni tako podjeten, da bi iskal oznanjevalca svoje zamisli.

V PRODAJALNI MLEKA

Ob tej priliki bo dovolj, če vam izdamo, da neznani izumitelj v Ljubljani riše svoje načrte za prodajalno mizo v »mlekarni«, kakor v Ljubljani imenujemo male prodajalne mleka. Toči mleko in prodaja zelo okusne slaščice, ki so tudi njegov izum. Mož je namreč tako rekoč univerzalni izumitelj. Lasje so mu že močno osiveli, a obogatel še ni. Ne morda zaradi tega, ker so njegovi izumi neizvedljivi, pač pa zaradi tega, ker pri prodaji mleka ne obogatiš. Izumitelj pa tudi ne stremi po bogastvu in v svojem iznajditeljskem zakonu pozablja — kakor pesnik v svojih sanjah — na svet zlatega teleta.

ZAKAJ NE V LJUBLJANI?

Ljubljana se vam zdi za vse velike zadeve premajhna, zato najbrž dvomite tudi, da bi mogli pri nas živeti izumitelji. Toda zakaj bi se ne mogli tudi v našem mestu roditi veliki izumi? Nikola Tesla se je rodil v mali liški vasi in ni rečeno, da se lahko samo v velikih krajih rode in delajo veliki možje. V Ljubljani imamo Resljevo ulico in pred poslopjem tehnične fakultete stoji Resljev spomenik. Resl je živel v naših krajih in v znanstvenem svetu je znan kot izumitelj ladijskega vijaka. Umrl je v Ljubljani in bil je pokopan na pokopališču pri Sv. Krištofu. Nanj smo vas spomnili zaradi tega, ker je naš neznani izumitelj Resljev rojak — govori slovensko s češkim naglasom — in ker si beli glavo z raznimi ladijskimi izumi.

TUDI PREPROSTI LJUDJE SO IZUMITELJI

Iz preprostih ljudi je izšlo mnogo izumiteljev. Ford v svoji knjigi »Moje življenje in delo« priznava, da so njegovi tovarniški delavci iznašli mnogo izboljšav delovnih načinov in strojev. Zato nas ne sme motiti, da je tudi ljubljanski izumitelj preprost človek. Kljub temu je precej podkovan v tehniki in mehaniki. Kot bivši mornar se je dobro seznanil z ladijskimi strojnimi napravami in spoznal je tudi razne pomanjkljivosti pri ladjah. Bil je priča velikih nesreč na morju in sprevidel je, da bi se mnogim nesrečam lahko izognili, če bi ladje ter plovbo izpopolnili s primernejšimi strojnimi in varnostnimi napravami.

PATENTIRANA GASILNA NAPRAVA

Ne kazalo bi govoriti o izumitelju, če bi bil sanjač, ki ima pred seboj vedno le neotipljive izume, kakršne sicer spraviš na papir, ne pa tudi s papirja v življenje. Naš izumitelj ima pa tudi že patentiran izum, ki priča, da mož ni fantast temveč v resnici nadarjen izumitelj. Patentirana je njegova avtomatična gasilna naprava. Patentiral jo je neki inženjer pod njegovim imenom v Berlinu, a skušal se je sam okoriščati z njo, vendar ni imel sreče, ker je kmalu umrl. Ta gasilna naprava je preprosta, pa vendar duhovita ter praktična. Zelo priporočljiva je za skladišča, pa tudi za lesena podstrešja. Naprava je tako enostavna, da so stroški malenkostni. Niso skoraj nič višje kakor za navadno vodovodno instalacijo. Ko začne goreti v prostoru, kjer je nameščena ta naprava, pregori lahko vnetljiva vrvica, ki je dotlej zadrževala utež, da ni odprla vodovodne pipe. Mož je pa izumil še drugačne praktične pripomočke za gašenje. Tož, da zdaj ne more dobiti neke kemične snovi, ki bi služila izvrstno za ceneno, izredno učinkovito gašenje ognja na deželi. Kmečki posestniki bi se lahko ceneno obvarovali pred požarom na genijalni način: v podstrešjih, kozilcih in sploh povsod, kjer bi lahko izbruhnli požar, bi namestili po nekaj škatlic kemične snovi; če bi začelo goreti, bi kemična snov začela razvijati plin, ki bi takoj zadušil plamen.

KAKO BI ZAVAROVALI LADJE

Naš izumitelj se je pečal zadnje čase predvsem z aktualnimi izumi. Ni mu dalo miru vprašanje, kako bi bilo treba zaščiti ladje, ki so dandanes ogrožene na plovbi od torped, min, bomb ... Kot bivši mornar dobro pozna ustroj ladij ter ve, kje so najbolj ranljive. Sprevidel je, da ladje ni mogoče primerno zaščititi še s tako močnim oklepom. Toda, če bi ladja nosila zunaj svojega oboda pod vodo oklep, tako da bi bil obod skrit za oklepom? Če bi torpedo zadel v ta oklep, ki bi bil seveda zelo močen iz vezanih jeklenih plošč, bi kvečjemu poškodoval njega ne bo tudi oboda. Razen tega bi se zadetek še odbil od oklepa, ker bi bil pritrjen na posebnih, zelo močnih vzmeteh na obodu ladje. Poškodovane plošče bi lahko brez truda zamenjali z drugimi. Tako bi bil trebuh ladje zaščiten pod vodo. Da bi bil pa varen tudi pred magnetičnimi minami, bi bil pritrjen na trebuh ladje pod vodo posebni izolacijski obod, da bi kovinski deli ne privlačevali s polno silo mine. V oklepu, ki bi ščitil ladjo ob straneh pred torpedi, bi bili tudi mikrofoni, ki bi bili zvezani z ojačevalci na poveljniškem mostu, tako da bi bila ladja opremljena še z dobrim prisluškovalnim aparatom, ki bi izdajal, če je v bližini podmornica. Pred letalskimi bombami bi bila ladja zavarovana s posebnimi prožnimi kovinskimi mrežami, položenimi v več plasteh pošev kot zaščitna streha. Če bi padla bomba na mrežo, bi je ne zadela v pravem kotu, bi se odbila ter zdrsnila v morje... Na to zamisel je prišel izumitelj ob neki priliki, ko je bomba padla na ribiško mrežo, razpeto nad ribiškim čolnom.

KO SE NA LADJI ZLOMI KRMILO...

Naš izumitelj je doživel že precej hudih ur kot mornar na razburkanem morju. Ni mogel pozabiti, kako so potovali nekoč 39 dni iz Trsta v Buenos Aires. Ladja je plula »na konja«, to se pravi, da se je zibala podolžno, nagibala na kljun. Pri močnem zibanju je vijak od časa do časa v zraku in stroji delajo na prazno ter neenakomerno. Zaradi tega se stroji prav lahko pokvarijo, ker ne preneso dolgo neenakomernega, sunkovitega naprezanja. Razen tega pa ladja pri takšnem zibanju tudi ne more napredovati in vožnja se zelo zavleče. To bi lahko odpravili s preureditvijo ladijskega vijaka, tako da bi bilo na osi v žlebu pod trebuhom ladje več vijakov, tudi proti sredini ladje. Ko bi delal na prazno končni vijak, bi poprijeli notranji. — Naš izumitelj je pa tudi tuhtal, kako bi bilo treba preurediti ladjo, da bi bilo mogoče popraviti zlomljeno krmilo med vožnjo. V ta namen je konstruiral poseben žleb pod trebuhom ladje, ki bi ga bilo mogoče po potrebi zapreti s premično steno, ko bi se zlomilo krmilo. Tako bi nastala pod ladjo posebna komora. Iz nje bi izčrpali vodo in mehanik bi imel prost dohod do pokvarjenega krmila..

ŠE DRUGI IZUMI

Vseh Edisonovih izumov ni mogoče našteti v eni sapi, še manj opisati, a tudi naš izumitelj ima že toliko iznajdb, da vseh ne moremo odpraviti ob tej priliki. Omeniti pa moramo, da izumitelj ni enostranski ter da se rad poizkuša v neštetih strokah. V svoji prodajalni prodaja razne poslastice, izdelane po njegovih receptih, tako da tudi v gastronomiji odkriva nova pota. Toda čeprav nešolan, se peča celo z matematičnimi tabelami, a le s praktičnimi, ki lahko izvrstno služijo pri prodaji. Zanimanje zasluži tudi njegov stenski koledar, zelo praktičen, a doslej je še samo v modelu. Zanj bi se naj pozanimala kartonažna podjetja.

Naš izumitelj bi delal še z mnogo večjo vnemo, ko bi ne živel v tako tesnih razmerah in ko bi se pozanimal zanj tudi nepristranski strokovnjak, ki bi lahko presodil, katera zamisel bi bila izvedljiva in kakšen pomen bi ji bilo treba presoditi. Reporter pa seveda ne more soditi, kakšno vrednost imajo doslej še neznani izumi. Zamisli so vsekakor izšle iz zdrave osnove, vprašanje je le, kako so oblikovane.

DNEVNE VESTI

— **Iška — eldorado izletnikov.** Ljubljančani so odkrili Iško prav za prav šele zadnja leta, čeprav je ta romantični kotiček naše zemlje eden najlepših in najslikovitejših. V bližini Ljubljane imamo kraje, kjer človek misli, da daleč naokrog ni nobenega človeškega bivališča. Zdi se ti skoraj, da si prišel v džunglo, tako je v dolini Iške vse še nedotaknjeno ob stezi vodeči iz Iške v Krvavo peč leže in trohne debele bukve. Tu je na tisoče kubičnih metrov drv, ki jih pa žal ni mogoče spraviti do ceste, ker bi bilo to naporno delo mnogo predrago. Letos je postala Iška še posebno privlačna in priljubljena ne samo ob nedeljah, temveč tudi ob delavnikih se vozijo tja dolge vrste kolesarjev, v dolini Iške vse še nedotaknjeno. Ob stezi hišic, zdaj poleti pa tudi šotorov. Ob nedeljah, če je količkaj ugodno vreme, pa postane Iška romarska pot izletnikov. Cele družbe in družine se utabore tam, kjer je navzlic veliki množici izletnikov in letoviščarjev za vse dovolj prostora. Domačini so veseli gostov in jim gredo radi na roko. Žele pa, da bi v nekaterih primerih malo bolj prizanašali naravi in pa zdaj na jesen tudi njihovim njivam, kjer rad poseže marsikdo po tujem krompirju in koruzi.

— **Športna prireditev nemške mladine v Rečici ob Savinji.** V nedeljo popoldne je imela nemška športna mladina v Rečici ob Savinji svojo prvo prireditev. S pesmijo »Samo svobodi pripada naše življenje« je bila svečanost otvorjena. Potem so pa nastopili fantje in dekleta z raznimi športnimi igrami, med katerimi so gledalcem zlasti ugajali štajerski narodni plesi.

VESELI TEATER
torek 29., sreda 30., četrtek 31. julija
PONOVITEV PROGRAMA
Predprodaja vstopnic v trafiki Sever, Ljubljana, Šelenburgova ulica

— **Potniški promet med Nemčijo in Hrvatsko.** Tujsko-prometna pogajanja med Nemčijo in Hrvatsko v Zagrebu so bila te dni uspešno zaključena. Pogodba bo podpisana na prihodnjem sestanku obeh odborov. Pogodba določa v glavnem koliko smejo jemati potniki seboj denarja, ko potujejo iz ene države v drugo. Zaenkrat smejo vzeti iz Nemčije na Hrvatsko potujoči potniki seboj do 400 mark, iz Hrvatske v Nemčijo potujoči pa do 500 mark.

— **Menjalnica v Ptuju zaprta.** S 15. julijem so zaprli menjalnico v Ptuju, ki je bila podrejena podružnici Nemške narodne banke v Grazu.

— **Gradbeni program Beograda.** Beograjska mestna uprava je sklenila obnoviti odnosno dograditi 80 poslopij, ki so ali ki naj bi služila povsem ali deloma občinskim svrham. Gre za šole, bolnišnice itd. Med temi poslopji je tudi en hotel. V bivšo gardno vojašnico pride kmetijska fakulteta iz Zemuna. V načrtu je tudi modernizacija mestnih kopališč. Pred vojno začeta dela bodo dovršena. To se nanaša na veliko avtobusno garažo, ki bodo stroški za njo znašali 15 milijonov din.

— **Davčna uprava v Kršem ukinjena.** S 1. julijem je bila ukinjena v Krškem davčna uprava. Vsi njeni posli so bili preneseni na davčni urad v Brežicah.

— **Nočna nevihta.** Včeraj smo imeli izredno vroč in soparen dan, da smo pošteno čutili pasje dni. Posebno proti večeru je bilo tako soparno, da človeku kar dihati ni dalo. Ni pa kazalo, da bi sledila tako hudi soparici običajna nevihta. Ponoči se je pa jelo naenkrat bliskati in kmalu potem smo dobili nekaj pohlevnega dežja. Deževalo pa ni dolgo. Pozneje je tudi močno grmelo. Nevihta je pa šla očividno mimo ljubljanske kotline, kjer je opravila kot rečeno s pohlevnim dežjem. Davi je pa zopet ležala nad ljubljansko kotlino gosta megla kakor jeseni.

— **Začetek knjigovodstvenih tečajev v Mariboru.** Poročali smo že, da bo prirejenih v Mariboru več tečajev knjigovodstva za trgovce v okviru urada za ljudsko prosveto v štajerskem Heimatbundu. Za sedaj se vrše tečaji dvojnega knjigovodstva »Piši pravilno nemški«, »Trgovsko računstvo«, »Računaj z računalom« itd. S tem hočejo Nemcem na Spodnjem Štajerskem omogočiti, da se seznanijo z ustrojem nemškega gospodarstva.

— **Sprejem gojencev v gluhonemnico.** Z dovoljenjem Vis. Kralj. Komisariata bo gluhonemnica v Ljubljani sprejela ob pričetku prihodnjega šolskega leta 1941/42 v pripravljalni in I. razred gluhoneme otroke novince, ki doslej še niso bili deležni pouka. Starši gluhonemih otrok naj za sprejem svojega otroka v zavod takoj vložé prošnjo na ravnateljstvo gluhonemnice v Ljubljani in prilože rojstni list, domovnico, zdravniško spričevalo in uradno izjavo o premoženjskem stanju. Prihodnje šolsko leto bo gluhonemnica sprejela v pouk tudi vse tiste gluhoneme, ki so bili doslej zaradi pomanjkanja prostora odklonjeni. Da bo ravnateljstvo vedelo, če so ti otroci še doma in če so zdravi, naj starši s pismom tudi te otroke prijavijo. Že vložene prošnje ostanejo veljavne. Podrobna pojasnila dobe starši pri ravnateljstvu gluhonemnice ali pa pri pristojnih občinskih uradih, ki so dobila zadevni odlok Vis. Komisariata.

Iz Ljubljane

—lj **Cesta na Rožnik je še zaprta za vozovni promet.** Voznike je treba opozoriti, da cestna dela vzdolž tivolskega gozda med Škrabčevo in Svetčevo ulico na Cesti na Rožnik niso še napredovala toliko, da bi cesto lahko odprli. Cestišče je sicer v glavnem že utrjeno, a nima še površinske plasti. Razen tega je treba še končati razna manjša dela, predvsem definitivno urediti hodnike. Cesto pa že uporabljajo kolesarji, da si prihranijo precej velik ovinek po Cesti v Rožno dolino.

u— **Prva oddaja mesa pri mesarjih** na novi, že razglašeni način bo zaradi tehničnih zaprek šele v soboto 9. avgusta 1941, ne pa že 26. julija, kakor je bilo prvotno javljeno. Obenem obvešča mestni preskrbovalni urad vse zamudnike, da se lahko prijavijo pri mesarjih še v soboto dne 26. julija, mesarji pa morajo te naknadne sezname v treh izvodih predložiti mestnemu preskrbovalnemu uradu v II. nadstropju Mestnega doma v ponedeljek dne 28. julija do 13.

—lj **Umrli so v Ljubljani od 18. do 24. t. m.:** Mihevc Jera, 91 let, delavka tob. tov. v p.; Gaspari Fani roj. Wurzer, 47 let, žena akadem. slikarja; dr. Tomšič Robert, 63 let, višji fin. svetnik v p.; Pirš Josip, 57 let, stereotiper; Megušar Franc, 45 let, višji kontrolor drž. žel. v p.; Wenzel Marija roj. Lex, 58 let, vdova trgovskega potnika; Seljan Matija, 71 let, kamnoseški pomočnik; Jerina Jerica roj. Bricelj, 58 let; Zadnikar Amalija, 31 let, zasebnica, Črna vas; Hren Agneta s. Gervazija, 77 let, redovnica; Rešek Marija roj. Škerbina, 67 let, vpokojenka tob. tovarne, Kamna gorica. — V ljubljanski bolnišnici so umrli: Kunc Josip, 58 let, bivši obč. tajnik; Trček Marjana, 78 let, poljska dninarica, Goričica pri Preserju; Klier Anton, 56 let, godbenik; Karlinger Rudolf, 78 let, žel. strojevodja v p.; Lenarčič Zdravko, 1 mesec; Malej Karel, delavec, 52 let, Bohinjska Bistrica; Škof Terezija, 62 let, postrežnica; Loborec Roza, 53 let, žena brivskega mojstra.

u— **Promenadni koncert v Zvezdi** priredi turistični odbor mesta Ljubljane danes ob 19., ko bo delavsko glasbeno društvo »Zarja« pod vodstvom kapelnika Ivana Grudna izvajalo naslednji spored: 1. Triumfalna koračnica iz Verdijeve Aide; 2. E. Trojan: Jubilarni zvoki, predigra; 3. dr. Čerin: Valček Vera; 4. Verdi: Oberto conte di S. Bonifazio, predigra; 5. V. Giorgi: Zlate sanje; 6. Condiani: Granada, koračnica.

Novi predsednik Mednarodne filmske zbornice

Novoizvoljeni predsednik mednarodne filmske zbornice grof Giuseppe Volpi di Misurata je brzojavno sporočil nemškemu propagandnemu ministru dr. Göbbelsu, da je pripravljen sprejeti ponudeno mu predsedstvo. Dr. Göbbels se mu je brzojavno zahvalil s toplimi besedami in izrazil prepričanje, da bo zbornica pod novim izkušenim in neumornim predsednikom lepo napredovala ter postala važen činitelj evropskega sodelovanja na kulturnem polju.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri! Jutri ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO MATICA TELEFON 25-41
Izredno lep film globoke vsebine, ki bo marsikomu izvabil solze!
ODPUSČANJE
A. Nazzari, L. Gloria, C. Dusa
Vsi naši filmi so v celoti opremljeni s slovenskimi napisi.

KINO SLOGA TELEFON 27-30
Zabavna filmska satira o zapeljevanju grešnih duš
LUCIFER
Carlo Ninchi, G. Paolieri, E. Giori, L. Nucci, L. Pavese.

KINO UNION TELEFON 22-21
Benetke v dobi sijaja, slave in bogastva! Romantične pustolovščine, ljubavne spletke in intrige!
BENEŠKE SPLETKE
R. Villa, E. de Giorgi, E. Giori, C. Calamai
Obenem predvajamo kratek film: »OD SIRTE DO MARMARIKE«.

KINO MOSTE
Od 25. do 28. julija predvajamo:
DVOREC SKRIVNOSTI
John Loder v superavanturističnem filmu iz bojev za osvobojenje Irske.
POSLEDNJI IZ ST. CRUZA
Pustolovna drama z južnega morja.
Vsi naši filmi so opremljeni s slovenskimi napisi.
Predstave: delavnik ob 20.30, nedelja ob 14.30, 17.30 in 20.30

LIQUORE LIKER
STREGA
TONICO DIGESTIVO
JE KREPČILEN IN VAM URAVNA PREBAVO

L'ALLUMINIO METALLO DELLA VELOCITÀ

L'alluminio, metallo squisitamente italiano, ha segnato nella tecnica aeronautica, col motore leggero, il progresso attuale, risolvendo problemi che apparivano insolubili e conquistando le più alte velocità in terra, in mare, in cielo. L'alluminio, metallo per tutti gli ardimenti e per tutte le possibilità è una delle più fulgide conquiste dell'autarchia.

PER OGNI USO LA LEGA ADATTA

ALUMINIJ KOVINA BRZINE

Aluminij, v prvi vrsti italijanska kovina, je radi lahkote motorja pripomogel zrakoplovni tehniki do sedanjega napredka, s tem da je rešil naloge, ki so se zdele nerešljive, in dosegel največje brzine na zemlji, na morju in na nebu. Aluminij, kovina pripravna za najdrznejše in vse mogoče izvedbe, je najsijajnejša pridobitev avtarkije.

ZA VSAKO POTREBO PRIMERNA ZLITINA

Alluminio-Aluminij
METALLO DEL DOMINIO - GOSPODUJOČA KOVINA
È COMPLETAMENTE ITALIANO - JE POPOLNOMA ITALIJANSKA

POHIŠTVO
izdelujem po naročilu in izvršujem vsa popravila. — Zorman, Ljubljana, Breg 14. 1158

PORODNICE!
Dojilno moč boste povečale z uživanjem medu, oslabljeno telo pa si boste okrepile z rednim dnevnim pitjem krepilne in zdravilne
AMBROŽEVE MEDICE,
ki jo pristno dobite le v MEDARNI, Ljubljana, Židovska ulica 6 39 T

VELIKO PRAZNO SOBO
v središču mesta — solnčno, s souporabo kopalnice, oddam takoj ali 1. avgusta. — Ponudbe na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda« pod šifro »Središče«. 1247

AVTO
znamke Škoda, skoraj nov, ugodno naprodaj. Ponudbe na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda« pod šifro »Škoda«. 1261

BUFFET
dobro vpeljan, brez konkurence — zaradi bolezni ugodno oddam. — Ponudbe na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda« pod šifro »Redka prilika«. 1241

KOZO MLEKARICO
prodam za lir 600.—. Vič št. 114. 1263

STROJEPISNI POUK
(za časa počitnic)
Večerni tečaji. Oddelki od 6. ure zvečer dalje za začetnike in izvežbance. Pouk tudi po diktatu. Novi tečaji se pričnó 1. avgusta. Vpisovanje dnevno. — Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska cesta 15 (telefon št. 43-82). 1252

Otomane
imamo zopet v veliki izbiri na zalogi po zelo konkurenčni ceni.
Tapetništvo
E. Zakrajšek,
Miklošičeva 34

Praška domača mast
ČISTI IN ZDRAVI RANE
DOBI SE V VSEH LEKARNAH
27 T R. d. št. 2/41

ACQUISTO legna da ardere, carbone di legna, fossili, lignite. — Scrivere:
KUPUJEM drva, oglje, premog, lignit. Ponudbe na naslov:
ANTONIO TRIGARI
Via Balangero 8, Torino

NUMISMATICA
Acquisto monete antiche e intere colezioni ai piu alti prezzi. Inviate offerte alla Casa P. & P. Santamaria, Piazza di Spagna 35, Roma.
Kupujem star denar in ce le zbirke po najvišjih cenah. Pošljite ponudbe na naslov: Casa P. & P. Santamaria, Piazza di Spagna 35, Roma.

Prvo ljudsko štetje v Ljubljanski pokrajini

Popisne pole morajo biti izpolnjene 31. julija in zaključene za 1. avgust

Ljubljana, 26. julija.

31. t. m. bo prvi popis prebivalstva naše pokrajine po njeni priključitvi h Kraljevini Italiji. Zadevna pripravljalna dela so že 15 dni v polnem teku v vseh občinah in sicer pod osebnim vodstvom ravnatelja za ljudsko štetje iz osrednjega statističnega zavoda v Rimu.

Da se poda slika o veličini tega dela, naj zadošča omeniti število sodelujočih funkcijonarjev in uradnikov, ki jih je 1400. Od teh je 1193 popisovalcev, 94 občinskih tajnikov, 94 županov ali občinskih komisarjev, 13 pokrajinskih nadzornikov (izbranih po večini iz tehničnega osebja Visokega komisarijata in mestnega poglavarstva ljubljanskega kakor tudi iz našega učiteljskega osebja, ki vsi obvladajo italijanski jezik), 5 osrednjih nadzornikov iz osrednjega statističnega zavoda in iz gori omenjenega ravnatelja za ljudsko štetje. Vse to poleg dela, ki ga opravljajo pristojni uradi Visokega komisarijata in okrajna glavarstva.

Celokupno izvršilno osebje je prejelo točna pismena navodila in je bilo poleg tega primerno poučeno v številnih delovnih sejah od ravnatelja za ljudsko štetje in od nadzornikov, da bi se popisni posli razvijali pravilno in naglo v vseh njihovih fazah in po enotnih vidikih.

Da se zajamči polni uspeh temu razsežnemu delu, je potrebno, da celokupno prebivalstvo ljubljanske pokrajine pomaga pri tem pomembnem naporu organizatorjev popisa in da odgovarja na vprašanja popisnih pol naglo, točno in izčrpno, da pole izpolnjuje skrbno, pozorno in marljivo ter se s tem izogne vrnitvi pol radi dopolnitve ali popravila.

Popis prebivalstva ne bo služil nikakim fiskalnim namenom. Za zbrane podatke velja najstrožja uradna tajnost.

Danes, v soboto, so pričeli popisovalci razdeljevati popisne pole. Vsaka družina mora prejeti eno družinsko polo in vsaka zajednica eno polo za zajednice; družine in zajednice, ki jih morda ne bi prejele do večera 30. julija, so dolžne jih osebno dvigniti pri občini.

Izpolnitev popisnih pol ni težka, če se le-te prečitajo in proučijo pozorno in marljivo. V njih stavljena vprašanja so jasna in navodila več kot zadostna za točno razumevanje vprašanj samih kakor tudi za pravilen odgovor.

Kljub temu ne bo odveč obrazložitev pojma občine rednega bivališča, ki bi utegnil biti za nekatere nov. Pod občino rednega bivališča je razumeti občino, v kateri oseba ali družina navadno prebiva, t. j. občino, v kateri prebiva celo leto ali pretežni del leta. Vendar je tudi tedaj, če se je oseba ali družina priselila v občino komaj pred tednom dni, toda za stalno, t. j. z namenom, da se tam naseli, ta občina njena občina rednega bivališča. Občina rednega bivališča je torej lahko različna tako od rojstva kakor od domovinske občine.

Kakor že rečeno, morajo biti popisne pole izpolnjene marljivo, odgovori pa napisani jasno in razumljivo. Ponovno se poudarja, da se bodo popisne pole z nerazumljivimi, napačnimi ali pomanjkljivimi odgovori vračale prizadetim, zaradi česar je v interesu vseh, da se pole izpolnjujejo vestno in točno.

Popisne pole morajo biti izpolnjene na dan 31. julija in morajo biti zaključene za 1. avgust, ker se bodo popisovalci v času od 1. do 5. avgusta zglasili pri vseh družinah in zajednicah, da jih tam dvignejo. Če bi bila zaradi točnega odgovora na kako vprašanje v popisni poli potrebna še kaka pojasnila, se je zanje obrniti na popisovalce, ko se zglasijo za prevzem pol.

Če se do pretečenega 5. avgusta popisovalci ne bi zglasili za prevzem popisne pole, je družinski poglavar, oziroma poglavar zajednice dolžan vrniti polo občini osebno.

Povišanje plač nameščencem in delavcem

Prilagoditev življenjskim potrebščinam in delovnim pogojem

Ljubljana, 26. julija.

Visoki Komisar Ljubljanske pokrajine je ugotovil nujno potrebo, da se začasno izenačijo plače nameščencev in delavcev s povišanimi življenjskimi izdatki. Obenem je odgodil ureditev pravičnejših plač do sklenitve novih delovnih pogodb, pri katerih bo treba upoštevati življenjske potrebe za vsako kategorijo posebej, produkcijsko kapaciteto in donosnost dela. Glede na to odreja

§ 1. da bodo od 1. julija 1941 (XIX.) dalje, z dne 15. marca 1941 (XIX.) ustaljene plače uradnikov in delavcev ter obče vseh nameščencev administracij bivše države Jugoslavije in bivše dravske banovine in drugih javnih in poldržavnih uradov, kakor tudi privatnih delodajalcev povišane v naslednji meri:

za mes. plače manjše nego L 600 za 20%
za mes. plače manjše nego L 900 za 15%
za mes. plače manjše nego L 1200 za 12%
za mes. plače manjše nego L 2500 za 10%
za mes. plače večje nego L 2500 za 250 L

§ 2. Za določitev odstotka povišanja v odnosu k plačam, odgovarjajočim za razne dele meseca morajo biti minimalni zneski, naznačeni v § 1, izenačeni tako, da se smatra vsak mesec enak 25 delovnim dnevom in teden enak 6 delovnim dnevom.

§ 3. Morebitna povišanja plač, ki so stopila v veljavo pozneje nego 15. marca 1941-XIX. morajo ostati ohranjena, toda so eventualno vključena v nove plače, kakršne nastanejo z izvedbo poviškov, določenih s § 1.

§ 4. Za delovna razmerja, ki so se pričela pozneje nego 15. marca 1941-XIX, bo izenačenje s povečanimi življenjskimi stroški ugotovljeno s sporazumi, ki bodo sklenjeni med poklicnimi strokovnimi organizacijami, ter v primeru nesporazuma, od Delovnega Inspektorata Visokega Komisarijata Ljubljanske pokrajine.

Ta odlok stopi v veljavo z dnem svoje objave v Uradnem listu Ljubljanske pokrajine.

*

Odlok Visokega Komisarja Ljubljanske pokrajine o povišanju nameščenskih plač in delavskih mezd je bil takoj v vsej naši javnosti deležen toplega sprejema in priznanja, saj predstavlja enega v nizu smotrnih pravičnih ukrepov, s katerimi si Eksc. Grazioli z vsem razumevanjem, pa tudi z vso odločnostjo prizadeva, obnoviti naše gospodarsko, socialno in kulturno življenje.

V boju proti malariji

Nemški strokovnjak za zatiranje malarije profesor dr. Mühlens povabljen v Bolgarijo

Ravnatelj svetovno znanega zavoda za morske in tropične bolezni v Hamburgu prof. dr. Mühlens je bil poklican v Bolgarijo v svrho zatiranja malarije v območju Egejskega morja. V zvezi s tem bo zanimivo pogledati, kako je napredovala medicinska veda na polju zatiranja malarije kot ene najnevarnejših bolezni.

Malarija, ta bič človeštva v deželah vročega podnebja, je delala medicinski vedi že od nekdaj hude preglavice. Eden najzaslužnejših prvoboriteljev na tem polju je bil slavni nemški bakteriolog Robert Koch. Po pravici so mu dali ime »oče bakteriologije«. Njegove stopinje je ubiral pozneje sloveči nemški zdravnik Fritz Schaudinn. Celo na svojem ženitovanjskem potovanju se je ukvarjal z zatiranjem malarije in jo je iztrebil v nekem kraju na jadranski obali.

Delo Roberta Kocha in Fritza Schaudinna nadaljuje zdaj ravnatelj Zavoda za morsko in tropično bolezen v Hamburgu prof. dr. Mühlens, ki je bil kot rečeno poklican v Bolgarijo, kjer bo organiziral zatiranje malarije v območju Egejskega morja. Prof. Mühlens si bo z ravnateljem bolgarskega znanstvenega zavoda Balkanskim ogledal vse po malariji okužene kraje.

Že zdaj lahko trdimo, da bo njegovo prizadevanje rodilo zaželene uspehe, saj ima hamburški zavod bogate izkušnje na tem polju. Poleg malarije in spalne bolezni, ki so zahtevale prej med prebivalstvom teh dežel na tisoče in tisoče žrtev, bo nemški učenjak organiziral tudi zatiranje pegastega legarja, tropične mrzlice, griže in drugih nalezljivih bolezni, ki jih lahko prenašajo muhe, komarji, uši in podgane. V mirnem času je harwardski zavod tesno sodeloval z vsemi državami tropičnega podnebja, zlasti Afrika in Južna Amerika vzdržujeta stalne stike s tem nemškim znanstvenim zavodom, ki vidi svojo glavno nalogo v praktičnem zatiranju nalezljivih bolezni v tropičnih krajih. Ker ne gre samo za zdravljenje, temveč tudi v veliki meri za delo na tem polju, se člani zavoda pogosto mude v tropičnih krajih v študijske svrhe. Zavodu je priključena velika bolnica za tropične bolezni, v kateri se je izlečilo doslej nad 25.000 bolnikov vseh ras in narodov, ki so jih mučile tropične bolezni.

Velik italijanski vojni film

Po smernicah Ministra Pavolinija zaseda zdaj vsak mesec v Rimu odbor za vojni film, čigar naloga je proučiti vojne libreteje, predložene po avtorjih v odobritev, ter vsestransko podpirati to pobudo. Pričakujemo lahko, da bo bodoča produkcija italijanske kinematografije pretežno v znamenju vojnih filmov. Eden izmed prvih filmov te vrste je »Giarabub«, čigar pripravni stadij se nagiblje h koncu. Ta film izdeluje podjetje Scalerofilm, ki je že izdelalo zanimiv film »Ljudje na dnu«. Temu filmu, izvirajočemu še izpred vojne dobe, bo sledil »Giarabub« in ta film bo mogočna filmska epopeja. Obravnava namreč znano epizodo iz afriške vojne.

Režija filma je bila poverjena Goffredu Alessandriniu, ki je znan po celi vrsti afriških filmov. Med njimi obravnavajo nekateri tudi vojne dogodke. Scenarij filma je bil pravkar dovršen. »Giarabub« bo večinoma izdelan v Afriki. Libreto obravnava vse junaštvo italijanske posadke v Giarabubu, kjer so se italijanski vojaki dolgo z vso žilavostjo in odločnostjo borili pod žgočim afriškim solncem.

Dopolavoro v Rimu

Italijanska organizacija Dopolavora, sorodna nemški »Kraft durch Freude«, je opravila že v prvem letu sedanje vojne veliko delo. Vojaki, mudeči se v Rimu, so deležni vseh pridobitev te važne organizacije. Dopolavoro dell'Urbe je priredil v tem času okrog 350 predstav za vojake, katerih se je udeležilo 320 tisoč vojakov. V bolnicah samih, kjer leže ranjeni vojaki, je bilo 121 predstav, 102 sta bili pa prirejeni v vojašnicah, na letališčih itd. To so bile bodisi filmske predstave, omogočene s prenosnim projekcijskim aparatom ali pa predstave potujočih gledališč. 124 predstav so priredili za vojake v rimskih gledališčih in dvoranah Dopolavora.

Temu plodnemu delovanju je treba prišteti še razdelitev 200.000 brezplačnih vstopnic za gledališče in kino. Četam, ki so odhajale na bojišče, so dali 23 radijskih aparatov in prenosnih knjižnic, poleg tega so razdelili vojakom 123.000 knjig, ki so jih poklonili člani rimskega Dopolavora. Za božične praznike so dobili vojaki mnogo daril. Na železniških postajah, koder se vozijo vojaki na bojišča ali na dopust, tudi deli Dopolavoro razna darila. V denarnih podporah je bilo razdeljenih med vojaki 112.000 lir, na železniških postajah je bilo pa razdeljenih nad 2 metrska stota cigaret ter na stotisoče razglednic in dopisnic.

85 letnica Nikole Tesle

Hrvatska in z njo ves kulturni svet se je te dni spomnil, da v New Yorku še vedno živi in neumorno ustvarja genialni elektrotehnik Nikola Tesla. Najširša javnost vsega sveta pozna tega moža, rojenega pred 85 leti samo po tem, da je odkril po njem imenovani tok, izmenični tok visoke napetosti in visoke frekvence, ki ne povzroči v človeškem telesu nobenih bistvenih izprememb. Toda njegove zasluge so še neprimerno večje. Dolga vrsta odkritij in izumov na polju visokofrekvenčne tehnike v izdelovanju strojev in prenosu energije je plod njegovega dela. Zlasti njegova odkritja in izumi na polju prenašanja energije na daljavo so omogočili temeljito izkoristiti elektriko in jo napraviti dostopno najširšim slojem človeštva.

Nikola Tesla, rojen 10. julija 1856 v Smiljanu pri Gospiću, je študiral na tehniki v Gradcu in v Pragi, deloval je pa v Budimpešti, Parizu in New Yorku. Vedno je odločno odklanjal trgovsko izkoriščanje svojih izumov. Zadnja leta se ukvarja sloveči učenjak izključno s problemom brezžičnega prenosa energije. Po njegovem mnenju ni več daleč čas, ko bodo létala letela nad oceani, ne da bi bila obtežena z bencinom in eksplozivnimi motorji. Brezžično bodo dobivali energijo, s katero se bo ponoči razsvetljevala ne samo celina, temveč tudi vse morje. Ob 80letnici rojstva so mnogi znanstveni zavodi in univerze počastili zaslužnega učenjaka, med njimi tudi visoki tehnični šoli v Pragi in Brnu s častnim doktoratom.

47 krat je osleparil državo

Dobičkanosen način, kako okrasti francosko državno blagajno, si je izmislil francoski vojak Jacques Dalesport. O njegovih sleparijah poroča »Pariserzeitung«. Vsak francoski vojak dobi ob odpustu iz vojske nakazilo, na katero mu izplačajo v kraju, kamor je pristojen, 800 frankov odškodnine. Dalesport si je izmislil način, kako bi večkrat dobil teh 800 frankov. Ker je zadostovalo predložiti pred izplačilom vojaško odpustnico in potrdilo o bivališču, se je domenil s svojim tovarišem Pavlom Sagom in z združenimi močmi sta jela ponarejati odpustnice. S primernimi listinami, ki jih je večinoma podpisal Dalesport s svojim pravim imenom, včasih pa tudi z imenom Georges Dublessist je hodil po uradih zdaj tega zdaj onega pariškega okraja in povsod so mu izplačali 800 frankov.

Šele uradniku v finančnem ministrstvu, ki je pregledoval izplačila, se je zdelo čudno, zakaj je bilo toliko izplačil na eno ime. Po dolgem iskanju je prišla policija na sled sleparjema. Posrečilo se ji je pa prijeti samo Dalesporta, ki je živel do aretacije zelo dobro. Dalesport je prisleparil 40.000 frankov in ta denar je zapravil večinoma na konjskih dirkah. Mož ima pa na vesti še več drugih grehov. Obsojen je bil na dve leti ječe in 200 frankov globe. Pred sodiščem je izjavil, da je sleparil za zabavo.

Kako dočakamo visoko starost

V Saint Louisu je umrla nedavno zdravnica Marie Deguliere Davenportova, rojena 10. septembra 1829, stara torej 112 let. Omožila se je kot 15letno dekle z ruskim knezom, ki je pa zgodaj umrl, tako da je postala ena najmlajših vdov na svetu. Njen mož se je namreč zapletel v dvoboj z najboljšim strelcem takratne dobe, in je bil ubit. To se je zgodilo pet mesecev po poroki. Njen drugi mož je bil francoski vicomt Degoliere, ki ji je zapustil 11 otrok. Ko je drugič vdovela, ji je bilo šele 28 let. Preselila se je v Heidelberg, kjer je dovršila študije na medicinski fakulteti.

Ko je bila stara 68 let, se je zaljubila v 32letnega Američana Williama Davenporta. Omožila se je z njim in odpotovala sta v Ameriko, kjer se je pečala s telovadbo in zdravništvom. Ko je bila stara 100 let, je dejala novinarjem: Visoka starost je nekaj povsem naravnega. Jaz sploh nimam časa umreti. Glavna nasveta ljudem, ki bi radi dočakali visoko starost, sta dva: Čim več dobre volje in radosti, špinače pa toliko, kolikor jo človek prenese. Kot pijačo pa priporoča sesirjeno mleko. Priporočam tudi telovadbo in pravilno globoko dihanje. Kdor hoče dolgo živeti, se ne sme nikoli jeziti, pač pa mora verovati v Boga.

Zdravnica, ki je dočakala visoko starost 112 let, je obsojala moderne žene, ker hočejo ohraniti večno mladost s pomočjo sebične lenobe in kozmetike.

Zvišanje dojnosti krav

Prevladuje razumljivo, toda napačno naziranje, da daje krava enkrat za vselej dnevno določeno število litrov mleka, samo če jo pomolzemo. Tako avtomatično pa stvar ne gre. Najprej je treba počakati dve leti, preden se iz telice pod gotovimi pogoji razvije krava mlekarica. Količina njenega mleka je pa odvisna od starosti in letnega časa, od krme in sploh od reje krave. Točno je, kar pravi pregovor, da molze krava pri gobcu. Le tako lahko razumemo, da se recimo govori o mlečni proizvodni bitki, s katero se zboljša dojnost, da dosežemo pri kravah čim več mleka. Treba je pa precej časa, če hočemo zrediti dobro kravo-mlekarico. Seveda je mnogo odvisno tudi od zboljšanja metod krmljenja.

V Nemčiji se je pričelo sistematično delo na tem polju že pred mnogimi leti. Tudi zboljšanje dojnosti ne moremo doseči kar čez noč. Tu je potrebno sistematično in marljivo delo. V Nemčiji je prineslo to delo nekaj milijard litrov mleka letno. Mlečna proizvodna bitka se pa nanaša tudi na intenzivnejše delo na polju reje krav. Pri tem ne gre samo za zboljšanje dojnosti, temveč tudi za boljše, več maščobe obsegajoče mleko.

Morska svila

V neapolskem akvariju razstavljajo že več tednov v eni izmed vitrin rokavice, izdelane iz svile, ki njeno predivo izdelujejo morski pajki. V sosednem bazenu pa vidi obiskovalec morsko žival, ki prede morsko svilo. To je morski pajek, ki izloča tekočino in ta se strjuje prav tako, kakor pri gosenici sviloprejki, v tenko vlakence. Vlakenca so izredno mehka in prožna, na drugi strani pa zelo trdna in krasno blesteča.

Poskusi z izkoriščanjem tega odkritja so prinesli presenetljive uspehe in iz njih se da sklepati, da bo mogoče morsko svilo vključiti v industrijske izdelke. Sestavljen je bil že odbor učenjakov, tehnikov in industrijcev, ki bo pripravil vse potrebno za izkoriščanje odkritja nove živalske sirovine.

Križanka

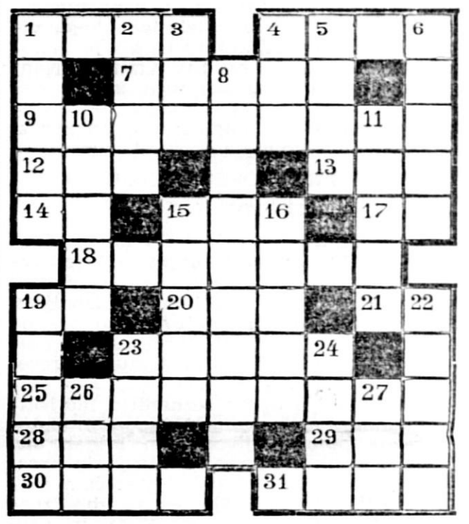

Pomen besed:

Vodoravno: 1. Telovadno povelje, 4. spomin na mrtve pri Rimljanih; duše umrlih, 7. božjepotnik, 9. Homerjev ep, 12. slovenski zgodovinar, 13. ruska reka, 14. latinski predlog, 15. ruska težinska enota, 17. italijanski spolnik, 18. izpah, 19. arabski konj, 20. nebesa, 21. grška črka, 23. grško mesto, 25. hči Agamemnoma, žrtvovana valovom na pohodu proti Troji, 28. zelišče, 29. predlog, 30. plevel, bodičasta rastlina, 31. staroslovanska boginja.

Navpično: 1. ptica, 2. vrsta lilije, 3. ptič, 4. mesec, 5. mesto v Rumuniji, 6. žensko ime, 8. svetopisemski starec, 10. francoski pisatelj, 11. ameriška valuta, 15. ruska jed, 16. francosko mesto, 19. naznanilo, 22. morska riba, 23. bajeslovno bitje, 24. sladkor, 26. pokrivalo, 27. kem. prvina, zdravilo.

Rešitev križanke, objavljene prejšnjo soboto

Vodoravno: 1. sura, 5. Učur, 9. Abad, 10. Jama, 11. baker, 13. in, 15. mož, 16. to, 17. Rim, 19. Cer, 20. Ganimed, 21. nek, 22. scn, 24. ar, 25. bik, 27. ne, 28. heiot, 30. očak, 32. lama, 34. beda, 35. amor.

Navpično: 1. satir, 2. Ub, 3. Rab, 4. Adam, 5. Uječ, 6. čar, 7. um, 8. Rador, 12. kodicil, 14. Niger, 16. teden, 18. mak, 19. ces, 21. nabob, 23. Nenar, 25. beka, 26. Kola, 28. had, 29. tam, 31. če, 33. Mo (molibden).

Tito A. Spagnol: 46

IZDAJALSKA PUNČKA

Roman

— Aha, to je že bolje! Zdelo se mi je, da ste mislili, da bi bila gospodična Solveni zmožna biti istočasno na dveh krajih, to se pravi umoriti grofa Silvia na daljavo, ta čas ko je bila z vami v grofičini sobi.

— Stvar se vleče do absurda, monsignor! Prizadevam si samo odvrniti vas od absurdne poti.

— Gromska strela, zdaj pa postajate divji! — je vzkliknil poročnih smeje. — Zakaj pa ne poskusite priti resnici do dna?

— To bom z božjo pomočjo tudi storil, — je odgovoril stric Poldo svečano, in pokazal z drhtečim kazalcem na nebo.

— Z menoj lahko pri tem računate, — je dejal poročnik, ki je bil tudi postal resen.

— Moj poklic in moja dolžnost mi velevata, služiti resnici in stvar jemljem prav tako resno kakor vi svoje poslanstvo. Moramo pa žal zapreti svoja srca pred usmiljenjem, čeprav gre večkrat težko, kajti usmiljenje je naš največji sovražnik.

Kmalu potem je poročnik Marsico odšel, s stricem sva ga pa naprosila, naj sporoči gospodični Idi najine najlepše pozdrave. Zvedela sva bila od njega, da je zaprta v samotni celici, ki jo je bila paznikova žena temeljito očistila in postavila v njo namesto trdega ležišča navadno posteljo. Hrano je lahko dobivala od zunaj in storjeno je bilo vse mogoče, da bi olajšali preiskovalni zapor vsaj v gmotnem pogledu.

— Morda se pa vendarle še enkrat oglasi pri kaplanu — sem dejal takoj po odhodu in pogledal na uro. Bil sem nestrpen, kajti hotel sem vedeti, kako je bilo z njo popoldne prejšnjega dne, ko jo je obiskal. In tako sem si izposodil od stričevega koadjutorja motocikel in v četrt ure sem bil v mestu.

Kaplan, duhovnik dobrodušnega obraza, toda ne posebno bistroumen, se je pravkar pripravljal k počitku, ko sem pozvonil. Povedal mi je, da je bil okrog šestih v jetnišnici, kjer je govoril z Ido, in ji sporočil najine pozdrave. Bila je mirna, toda zelo potrta, kakor da bi bila dolgo plakala. Kaplan je ostal pri njej pol ure in prosila ga je, naj ji preskrbi nekaj knjig.

Okrog desetih sem se vrnil v Formenigo. Stric Poldo me je pričakoval v svoji pisarni. S cigaro v ustih je razporejal svoje žuželke. Ves presenečen sem pa opazil, da to danes ni bila njegova prva cigara. V pepelnici je ležal še en ogorek. V prvi vrsti je hotel vedeti, kar je povedal jetniški kaplan, potem mi je pa pomolil polo papirja, popisanega z njegovo drobno lepo pisavo.

— Sedi in beri — mi je dejal.

Storil sem tako. Mislil sem, da je stric napisal prošnjo ali nekaj podobnega, toda namesto tega sem bral tole:

— Nekaj opazk k življenjskim navadam kresnice (lampyris noctiluca). Med kleopteri je kresnica gotovo tista, ki nas po svojih čudnih lastnostih ...

Nisem bral dalje, temveč sem se presenečeno ozrl na strica. Kakšno zvezo bi mogla imeti s kresnico zadeva, ki sva si jo bila vzela tako k srcu? To je bilo vprašanje, ki ga je lahko prebral stric iz mojih oči in to je menda tudi storil, kajti pogledal me je in se porogljivo nasmehnil:

— Zdi se ti čudno, da se ukvarjam s kresnicami?

— Gotovo ...

— No torej. Če pa hočeš verjeti mojim bogatim izkušnjam, poskusi tudi ti ukvarjati se s čemerkoli, kar je zelo daleč od vseh mučnih misli. Potrudi se pozabiti nekaj časa na težke skrbi, odtrgaj svoje misli od nepremične točke, na katero so se osredotočile, kajti sicer se nikoli več ne povrne ta gibčnost in moč. Nobene boljše metode ni za počitek in vzpodbudo razuma.

Po njem priporočena metoda je bila nedvomno odlična, samo da je bila potrebna za njo železna volja, ki je pa nisem imel. To sem mu hotel odkrito priznati, ko sva zaslišala zunaj na poti korake. Kdo neki bi bil mogel biti ob tej uri, ki je bila za Formenigo že pozna. Stopil sem k oknu, pa sem lahko razločil iz teme prihajajoči postavi šele, ko sta bili oddaljeni še nekaj korakov od stričeve hiše.

— Oprostite, gospod doktor, ali je vaš stric še pokonci?

— Oh, Don Poldo, povejte nama, kaj moreva stric Poldo, ki je bil stopil za menoj. — Kar vstopita.

In kmalu sta sedela oba Da Camino pred nama v kabinetu. Bila sta v žalnih oblekah in njuna mlada obraza sta kazala enak izraz težkih skrbi in razburjenja.

— Danes sva bila ves dan z doma — je začel Luigi nekam v zadregi. — Zaradi žalnih oblek ... in šele ko sva se zvečer vrnila, sva zvedela za aretacijo ... Zakaj so jo pa aretirali?

— Oh, don Poldo, povejte nama, kaj moreva storiti za njo? — je vprašala Isabellla, ki je bila posegla svojemu bratu v besedo. — V ta namen prihajava k vam. Treba je storiti nekaj za ... za Ido. Ne moremo je prepustiti njeni usodi.

— Saj vendar razumete Don Poldo —, je pripomnil Luigi. Končno je vendarle naše krvi in najina sestra.

Stricu so se zalesketale solze v očeh.

— Prava otroka! — je vzdihnil z drhtečim glasom — vidim, da imata dobro srce in to me veseli. Gotovo je treba za ubožico nekaj storiti. Vajin nanem je velikodušen, — ne vem pa, kaj bi mogla storiti. Midva sva v tako kočljivem položaju ...

— Oh, verjemite nama, da sva vzvišena nad predsodki ... Če je samo to ... Sicer je tudi mama sporazumna z nama. Povedala sva ji, da sva namenjena k vam, in da vaju hočeva vprašati za nasvet. Torej ...

Stric Poldo je okleval z odgovorom.

Urejuje Josip Zupančič // Za Narodno tiskarno Fran Jeran // Za upravo in inseratni del lista Vlad. Regally // Vsi v Ljubljani